

## ELŐFIZETÉS

## HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.  
Egy hónap ..... 2 korona.

## VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.  
Egy hónap ..... 2 k. 40 f.

## HIRDETÉSEK:

5-tusosos petít sor egyszer 20 fillér,  
minden következőnél 16 fillér.

## ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

## SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült  
vasutak palotájában.  
TELEFON-SZÁM: 357.

## KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-  
Társaság.  
József főherceg-ut 22. sz.  
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:  
STAUBER JÓZSEF.

Vasárnap, november 1.

# Szent háborút hirdet Törökország. Odesszát bombázza a török flotta. Jelentős sikerek a galíciai harctéren.

Megvertünk egy orosz hadoszlopot.  
Döntő ütközet előtt Varsónál.

Budapest. (Hivatalos.) Galiciában a bukovinai határ közelében Kutytól északra tegnap egy minden fegyvernemből álló orosz hadoszlopot megvertünk.

Középgaliciában csapataink tartják a Turkától északkeletre, valamint Stary—Sambornál, továbbá Przemysltől keletre és az alsó Sannál elfoglalt állásaikat.

Wiskow vidékén több ellenséges támadást visszavertünk. Ott, valamint Skolénél és Stary—Sambornál oroszok százait foglyul ejtettük.

Orosz-Lengyelországban a hadműveletek tegnap is harc nélkül folytak le. Höfer vezérőrnagy, a vezérkari főnök helyettese.

Berlin. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállásról jelentik: Az északi hadszíntéren a harcok még nem vezettek döntésre. Varsótól nyugatra az oroszok lassan követik újlag csoportosuló haderőnket. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Tért hódít a német offenzíva az egész fronton.

Budapest: (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás közli: Belgiai hadseregünk tegnap bevette Romskoppelét és Buschotot. Ypers elleni támadás szintén előre halad. Salehoordet, Holbbeket és Wambeket rohammal bevettük. Déli irányban szintén hódítottunk területeket.

Soisontól keletre is megtámadtuk az ellenséget és a nap folyamán Waillytól északra több megerősített hadállásból kiveriük. Délután Waillyt rohammal bevettük és az ellenséget, súlyos veszteséget okozva neki, Aisne folyónál visszavertük. Ezer foglyot ejtettünk és két gépfegyvert zsákmányoltunk.

Argonnei erődben, Verduntól nyugatra és Toultól északra ellenséges támadások ismételtén összeomlottak, miközben franciák súlyos veszteségeket szenvedtek.

## Törökök és magyarok.

Arad, október 31.

Szines emlékei a multnak, értékes hagyományai a történelemnek ujulnak föl, hogy a török küzdőtársunk lett az oroszok és szövetségeseik elleni harcban. A világesemények sorsa akármelyik nemzetet állíthatta volna velünk egy csatasorba; ezt mint kedvező jelet, biztató fordulatot köszöntöttük volna. A törökök fegyverbarátságára erős, nagy eseményekből sarjadt rokonszenynek, testvéri érzésnek lángját lobbantja magasra. A régmúltban, évszázadok előtt ellenségek voltunk, — azután egyre erősebb, komolyabb lett a török-magyar vonzódás. Az utolsó évszázadban pedig különösen erőssé tette a testvériséget a közös sors, amelyben a törököknek, nekünk is volt részünk és most újra ránk jutott: az oroszok elleni harc.

A török földben pihent, nemrégiben felhantolt magyar koporsók, szent hamvak őrizői hirdették a török-magyar barátság legrégebb nyomait. Thököly Imre és Zrínyi Ilona sirjai Nikomédiában, II. Rákóczi Ferenc fejedelemé Rosdostóban. Tudvalevő, hogy a fejedelemnek maga a szultán ajánlotta föl vendégszeretetét. A passzarovici béke után követelték Rákóczi kiadatását, de a szultán megtagadta. A rodostói „magyarok utcája” a törökök barátságától, tiszteletétől volt övezve és ugyanez az érzés illette sirjaikat, amíg a nemzet kegyelele a hazai földbe nem hozta földi maradványaikat.

De különösen élénken nyilatkozott meg a két nemzetnek egymáshoz való hajlandósága a szabadságharcot követő emigráció alatt. Kossuth Lajos maga is török földre szállt, a mikor a hazától örök bucsút vett. Viddin-nél a szultán követői fogadták és kísérték Sumlába. A portától Kossuth Lajos kiadatását is követelték, de a szultán ezt megtagadta. Kossuth békében és háborítlanul maradt a török földön, a mig ismeretes körutját az angol földön és később Amerikában megkezdte.

A magyar szabadságharc három hős tábornoka: Amurat pasa, Izmail pasa és Kur-

sid pasa néven szerepel a török hadi krónikákban, nem kisebb vitézséggel küzdve a felhold seregeiben, mint idehaza.

Amurat pasa: Bem József, az erdélyi magyar csapatok tüeményes Bem apója volt. Mikor a magyar szabadságharcot leverték, Törökországba ment és várt az alkalomra, hogy újra az arabok ellen harcolhasson. Erre alkalma is lett és az arabok elleni harcban, mint Amurat pasa Aleppo kormányzója lett és Szíriában is halt meg.

Izmail pasa: Kmetty György tábornok volt. Az első orosz-török háborúban az anatóliai török hadosztály parancsnoka volt, a ki 1855-ben a Karszt várat vitézül védte Murawien orosz tábornok ellen és ugyanez év szeptember 5-én a Taknan hegyek között 30.000 főnyi orosz sereget vert meg.

Kursid pasa: Guyon Richard tábornok neve, a mikor az izlám hadseregébe lépett. Ezzel a névvel és ebben a minőségben Damaszkus főparancsnoka lett és Anatóliában küzdött az oroszok ellen.

Egyébként maga Klapka György tábornok is részt akart venni az orosz-török háborúban. A háború kitörése idején jelentkezett Konstantinápolyban, de mivel képességeinek megfelelő pozíciót nem tudtak neki adni, elutasított és Svájcba költözött.

A magyar tábornokok hőstettei, az oroszok elleni közös gyűlölet még közelebb hozták a magyarok szívét a törökökhöz. Emlékezetes, Európaszerte feltűnést keltő megnyilatkozási volt ennek, a mikor Abdul Kerim pasának, a ki 1876-ban a szerbeket Alexinacnál megverte, a magyar ifjuság diszkardot vitt Konstantinápolyba. A diszkardot vivő küldöttség tagjai közül néhányan ma is élnek, közöttük Barabás Béla; tagjai között voltak: Tóth Béla, a később, Efendi névvel írott gyönyörű írásában szólaltatta meg a törökök iránti rokonérzését, Szűcs pátri, a képviselőház népszerű teremtője és mások. Magát Abdul Hamid szultánt is annyira föllekesítette a diszkardot hozó küldöttség, hogy a kedvükért a Konstantinápolyban őrzött Corvineknek, Mátyás király kincsei-

nek, tizenkét kötetét a Magyar Nemzeti Muzéumnak adományozta.

Abdul Kerimnél nem kevésbé ünnepezték a név volt Magyarországon Ozmán pasának, a plewnai hősnak neve.

De nemcsak a hadvezérek és katonák révén erősödött ez a tradíció. Barátsággal fogadta a török a fiatal magyar tudort, Vámbéry Ármint, a kit Resid effendi-vé tettek, hogy a török névvel biztosabban folytathassa vándorlásait a keleti földeken. És nagy tisztességet szerzett a magyar névnek Széchényi Ödön pasa, a ki 1874-ben a török túzoltóság katonai szervezésével tette magát értékkessé.

És félreérthetetlenül a törökök mellett nyilatkozott meg a magyarok rokonszenve a balkáni háború idején. A rokonszeny csak pletonkus volt, ép úgy, mint Berehtold külügyminiszter igyekezete a balkáni statusquo föntartása körül, a többi nagyhatalmak erősebbek, Ausztria-Magyarország pedig tulságos békeszeretében kerülte a fegyveres beavatkozás alkalmát.

Most azonban eljött a harcok ideje, reánk is, a törökökre is. Ujra az orosz ellen harcolunk, mint a régi háborúink közös hősei. Az érzések, az érdekeknek közössége bizonyára nemcsak a lelkesedést sokszorozza meg, de hevesebbé és szívósabbá teszi a küzdelmet minden magyar és minden török katonánál. A mostani háborút pedig nem a tömegek döntenek el, hanem a csatamezőn küzdő katonák bátorsága, lelkesedése és öntudata. A török, a mohamedán katona pedig tudja, hogy az orosz, a régi ellenséggel szemben most jött el a döntő leszámolás ideje!

Tisza István gróf Bécsben. Bécsből jelentik: Tisza István gróf miniszterelnök ma reggel titkára, Latinovics Endre dr. kíséretében a királyhidai személyvonattal Bécsbe érkezett és a bankgassei Magyar Házban szállt meg. A miniszterelnök a délelőtti folyamán Burián István bárónak, az öfelsége személye körüli miniszternek, valamint a Bécsben tartózkodó Hazai Samu báró honvédelmi miniszternek látogatását fogadta. (Bud. Tud.)

Adományok a katonaság javára. Az Oltáregyesület vezetőségéhez koszoru megváltás címen utolsó kimutatásunk óta a következő adományok folytak be: Rudnay Kálmán adott 10 pár érmelegítőt, Kürty Vilmosné 3 hősapkát, Róka Józsefné 3 hősapkát, Kintzel Vilma 3 érmelegítőt és 27 hősapkát, Szablóczky Jánosné 3 hősapkát, Kiss Stefi 1 hősapkát, 1 horgolt haskötőt, 1 pár érmelegítőt és 5 K, özv. Kiriák Lajosné 10 K, Movrin Márta 3 K, Névtelen 13 K, ifj. Boros Béni 10 alsónadrágot és 3 inget, Kettner Béláné 6 K, Weintz Pálné 1 prémgallért, Friess Lajosné 5 m. flanellt, 2 hősapkát, 1 pár érmelegítőt, Páris Janka 1 pár érmelegítőt, Gál Irénke 3 hősapkát és 2 pár érmelegítőt, özv. Petőcz Lászlóné 2 hősapkát, 4 drb. lepedőt, 3 párnahuzatot, 4 szalvétát, 1 trikóinget és 2 m. flanellt, dr. Leitner Ernőné 3 pár érmelegítőt, Nagy Dezsőné 2 hősapkát, 2 pár érmelegítőt, 2 pár térdvédőt, Tóth Ilus különböző prémeket, Szathmáry Etelka 5 K, özv. Páris Jánosné 2 K, Deniflée Pálné 5 K, Schelly Béláné 10 K, Szent Szív tisztelője 10 K, Egy kongreganista 10 K és Gyulányi Rezsőné 20 K. A nagylelkű adományokért hálás köszönetet mond az Oltáregyesület elnöksége.

## A háborús London.

(Az első hetek. — Kém-örület. — Mi lesz ötven év múlva?)

London, augusztus.

Az óriási világváros lihang a munkától. A gépkocsik szakadatlan áradata vágat az utcákon; lázas tevékenység mindenfelé. A City büszkén ontja a fejlődő gyarmatokba a brit termények millióit s a kereskedelem diadalától visszhangzik a város. A Themzón vigan pöfékel a rengeteg kereskedelmi hajó, a sok idegen ügynök öröme, szállítják be a sok külföldi gyártmányt, rengeteg német játék- és gyógyszer, magyar-osztrák ceruzát, viszik ki a fényes angol posztót, visznek jólétet, reményt és üzletet, amerre csak járnak. Özönlik be a sok idegen. Amerikának összes turistái omlanak ki a pompás csodagözöskökből, Ballin három Draadnoughtja: az Imperator, Vaterland és Bismarck nem győzi akirándulók ezreit. Élet, ipar, kereskedelem mindenütt, megkezdődött a Chichesteri löversenyek hete, a király is ott lesz szombaton, először azonban elbucszatja unokafivérét, Henrik porosz herceget és megtekinti a spitheadnél összegyűlt flottát. Valahol a távol keleten Magyarország meg Ausztria összezördült Szerbiával, na de ki törődik azzal? Egy kis balkán-bonyodalom nélkül nem élnek meg az újságok, bár a Caillaux ügy elég izgalmat ígér. — London elmerül a sportba. A gyönyörű rétek tömve vannak a labdaverők és golfozók ezreivel, Carpentier óriási box versenyről beszél az egész világra.

De az újságok javíthatatlanok. Hasábjukat kitöltik azzal a balkán bonyodalommal. Csodálkozva olvassák az angolok, hogy Ausztria két részből áll, sőt hogy a másik rész egész független és „Hungary“-nak hívják, hogy ennek a népnek lakosai nem németek, sem szlávok, hanem magyarok és férfias bátorsággal kivívták függetlenségüket Kossuth nevű vezérük alatt. Másnap már azt is olvashatjuk, hogy a hadsereg feje Conrad báró, kinek életét rokonszenves vonásokkal festi le valami verzátus riporter. Külön lapot szentelnek Tisza grófnak az „osztrák-magyar“ miniszterelnöknek, kiről Emeric de Szelmár, London Correspondent of „Az Est Budapest“ nyilatkozik is következőképpen:

— A császár manifesztuma, mely múlt éjjel az „Evening News“-ban megjelent, egyike a legnevezetesebb nyilatkozatoknak, melyet koronás fő valaha kiadott. És ebben az íratban a császár Tisza grófnak, a magyar miniszterelnök vezetését fogadta el, azon államférfiét, kinek legnagyobb becsvégya, hogy az osztrák-magyar birodalom külügyminisztere lehessen és aki mindent megtett, hogy a monarchia tekintélyét a lehető legnagyobb polcra emelje. Tisza gróf a magyar Bismarck. Jól ismerik őt, a vasóköli emberét, kinek határozott szándéka letörni mindazon apró csoportokat, melyek nyilvánosan, avagy alattomosan az „osztrák“ monarchia ellen törnek. Egy hatalmas többség áll mögötte, telve nagyrautó tervekkel, melyek mindmáig roppant sikerekre tekinthet vissza. Óriási tetterejével valóságos lángelmévé emelkedik s csodálatos szónoki készségével létrehozta azt, amit sokan lehetetlennek hittek: egyesítette a magyart és osztrákot. Nemzedékeken keresztül gyűlölt ellenfelek és most annyira egyek, hogy — szinte azt lehet mondani — esőkölják egymást. Eddig majd kikaparták egymás szemét, most azonban mindennek már vége. Mindezt az óriási változást a trónörökös meggyilkolása és Tisza gróf befolyása hozta létre.

Egy hirtelen fordulattal „Emeric de Szelmár“ most Szerbia sorsáról dönt az alábbi meghatározó képben:

— Ha a háború minden külső beavatkozás nélkül folyik le, úgy Szerbia rövidesen le lesz igazva és az eredmény az lesz — bármit is mondjanak ez ellen — hogy Szerbia be lesz

olvassza a birodalomba. Mi azt hisszük, hogy ily módon a jövő Szerbiában egy új nemzedék fog felnőni, mely békében fog élni a birodalom többi népével, olyasformán, mint az Boszniában történt, hol most minden népréteg, faj és vallás, katolikus, görög, román és monamedón békében él a kettős birodalom védnöksége alatt. Ez az „Osztrák álláspont“ cím alatt megjelent cikkeske nagy rezzenzúst keltett.

— De hiszen ez már több a büntetésnél, ez kivégzés — mondták az emberek. Szerencsére ott a derék, szimpatikus öreg királyunk „megható“ manifesztuma, mely biztosítékot nyújt a monarchia igaz ügyéről és megnyugtát mindenkit. Hiszen azért van a külügyminiszteri székben olyan ember, mint Grey Edward, majd tudja ő, hogy mit csinál. Egyelőre csak az a fontos, hogy egy hét múlva itt a Bank Holiday, mely az idén három nappal áll, ezt az időt pedig kellemesen kell eltölteni.

De mi történik ott a kontinensen? Ausztria-Magyarország mozgósít és hadat üzen, jó, úgy kell neki, miért nyult bele a balkán darázs-fészekbe hat év előtt, de mit az az Oroszország? A nagyszájú lapok megfelelnek erre is! Persze, Oroszország rokona Szerbiának, nem engedi megbüntetni. Most meg Belgium és Hollandia, Orosz- és Svédország is mozgósít, a „Kaiser“ siet haza Norvégiából. Uramfia, mi ütött ezekben? Oh jövel, Grey Edward, csak most segíts! És Grey jön. Ujabb londoni tanácskozást ajánl, melyet aznap elfogad Orosz, Francia- és Oroszország, béke lesz, minden rendben van — és mi nyugodtan rándultunk ki a Bank-Holidayra.

Csak ezen a szerencsétlen ünnepen vettük észre, hogy a lehetetlen beövetkezett. Az események olyan borzalmas gyorsasággal zuhogtak a kirándulók nyakába, hogy azt sem tudtuk, hogy mit csináljunk. Németország a mi kérésünkre elvált a konferenciáról szóló indítványt, Németország ultimátuma Orosz- és Franciaországhoz, a válasz ki nem elégitő, hadüzenet mindenfelé, belga és luxemburg terület áthágása, Liban bombázása és így tovább szakadatlanul. Egy öröklétnek tűnő vasárnap után 100 kilométeres sebességgel rohanunk a tenger mellett Anglia délnyugati csücskéből London felé. A tengerpart melletti állomásokon a távolban láthatjuk Anglia páncélos „Watch-dog“-jeit (őrlőit), a várótermekben kiszégezve a királyi proklamációja, valamint a hajóhad önkéntesek mozgósítása.

Százával tolong a sok matróz tartalékos, főképp halászok, némelyik 40 éve van a tengeren s most fiát is hozza magával. Egy öreg angol halász, ki most kapta a behívót, vagy „kerést“, kinek olyan tipikus képe van, mintha csak egy képeslapból vágták volna ki vékony sas orrával, barázdával szántott borotvált arcával, melyből csak egy pofaszakáll meg egy nagy pipa mered ki, tenahangon magyaráz a bur háborúról. Hosszu, parlagias angolsággal mondott beszédje nagy tetszést arat s hozzánk fordulva magyaráz tovább:

— Nem hajósoz ezek a kolbászverők uram, elbánunk mi velük, ne tessék félni. Hiszen csak nem lehet egy 2 évig szolgáló „összeirt“ katonát velünk összehasonlítani. Hisz megkapják azok kérem a tengeri betegséget is!

Valaki közbeszól, hogy hátha mégsem lesz háború, de az öreg megingathatatlan.

— Olyan nekem ne mondjon senki! Tudom én miért épített a német annyi hajót! — mondja.

Egy pár oxfordi diák megveregeti az öreg vállát, ki a következő állomáson leszáll, hogy felvonuljon Dreadnoughtjára, telve önbizalommal és reménnyel.

Nemsokára megérkezünk. De minő változás! A hideg, komoly, hatalmas London az utcákon tolong, kapkodják a rikkancsok kezéből a rendkívülit és magyarázzák, hogy a német császár okvetlenül beteg és ha igazak a Belgiumból jövő hírek, úgy Anglia nem maradhat semleges. Cítálják Napoleon híres mondatát, mely szerint Antwerpen és Ostende azon pisztoly, mely egyenest Anglia szívének van szégezve. A konzulátusok előtt zibong a sok rezervista. A német meg magyar konzulátus kiszégez egy táblát, hogy egyelőre csak tartalékosokat szállítanak, aki nem szolgált, az csak 3 nap múlva jöjjön.

Lessük a híreket a parlamentből. Csakhamar kapkodjuk a „special“-t, mely egy győ-

nyörű ülést ír le megkapó színekkel. Az ülés után az egész tömeg megindult a királyi palota elé. Ott először elénekelték a „God save the King”-et, majd pedig az öfelségéről szóló népies dallamot, melynek refrainje az, hogy:

— „A mi királyunk egy

Kedves és jó fia!”

Öfelsége csakhamar meg is jelent a walesi herceg és felesége társaságában, mit a tömeg tomboló lelkesedéssel méltányolt. Egész éjjel hullámozott a nép, éjjel felé pedig egy nagy export franciával találkozunk, kiknek exaltált enthusiasmsa élénken kiritt a nyugodt angol tüntetésből. Asszonyok sikongtak: A Berlin, férfiak ordították torkuk szakadtából a Vive l'Angleterre-t, sőt még Vive l'Italie-t is lehetett hallani.

Másnap reggel már háborura ébredtünk.

A higgadt, nyugodt angolt kicsérélték. Nem mintha most tüntetne, meg lelkesedne, de komor, mogorva lett és az éveken át titkon őrzött féltékenység és harag most teljes erővel lángra kapott; a naiv, félelemmel vegyes izgalom dühre gerjeszt mindenkit. Rémület csap keresztül a városon. A hatalmas hajótársaságok beszüntetik az összes hajózáratokat, az északi tengerparton egy német aknasüllyesztőt küld a hajóhad a tengerfenékre és az ég intése gyanánt egy félóra mulva egy angol cirkáló robban fel. A lapok rémitik a közvéleményt. Német cirkálókkal és páncélosokkal van tele a világtenger, melyek ott rejtőznek a tengeri kikötőkben lesve az alkalmas pillanatot, hogy lecsapjanak az angol kereskedelmi hajókra, zsákmányra éhesen. Az egész nép a legműveltebbektől, le az utolsóig hirtelenül márcól-holnapra megutálta és gyalázza a németet. Úton-utfélen csoportok állnak az utcán, középen egy ember, ki kézzel-lábbal magyaráz:

— Ladies and gentlemen, figyeljenek ide, nagyon fontosat akarok mondani! Unokatestvérem sógoröbje tegnap érkezett Németországból. Képzeli csak el az összes vonatokat katonák kutatták át és 2 angol és 3 amerikai urat, a kiknél egy pár amatőr-főnyvképet találtak, a kocsi folyosón lóttek agyon. Hát ezeket kiméjük mi? Kannibálok!

— Le velük! Le velük! — kiáltja a tömeg és már szélednek el. A következő percben mindenki adja tovább a híreket idegennek és ismerősnek egyaránt. A különbség csak az, hogy most már mindenkinek saját unokatestvére érkezik Németországból, néha maguk, e rokonok esnek áldozatul a germánok vérszomjának. A szerencsétlen áldozatoknak rendszeresen csak az a bűnük, hogy vagy egy revolver volt zsebükben, vagy pedig egy kodaknak voltak birtokosai.

Azután jönnek a hírek Belgiumból. Ami ott történik, az már az előbbieken is túlsz. Asszonyoknak vágják le kezét-lábát — mesélik. — Aggastyánokat gyilkolnak, falukat égetnek le és így tovább szakadatlanul. S még egyszer jegyezzük meg magunknak: ezeket nem a mob, a tömeg meséli, hanem a lapok nyomán orvosok, doktorok, uri-hölgyek és az egész művelt Anglia. A legnagyobb udvariatlanság és bűn a legcsekélyebb észrevételt tenni és kételkedni a hírek megbízhatóságáról.

— Kérem, nekem ezt a barátom mondta, — torkolják le az embert — ő pedig tegnap érkezett Belgiumból és egy gentleman, tehát, amit mond, az szent! Ha ő mondja, hogy Huyban két fejnélküli nő tetemet látott, akkor az igaz! Nem emberek ezek, hanem vandálok. Vérben fogant az egész birodalmuk és 40 évig készültek arra, hogy most reánk rohanjanak!

— Ki törődik most már a monarchiával, ki gondol Szerbiára, hova lettek a tegnapielőtti óles plakátok, az újságárus rikkancsok mellől, melyeknek biztató felirata az volt, hogy „Pokolra Szerbiával!” Minden eltűnt, elfújta hópehelyként a teuton óriástól való félelem!

Nincs a világnak olyan befolyásolható népe, mint az angol. Gyakran hallani Drake-nek, az Armida legyőzőjének mondását: En

nem kételkedem senkiben, míg a hamisságáról bizonyosságom nincsen! Valóban: Anglia egyelőre mindent elhisz, míg a háboru után az ellenkező ki nem derül, elhiszi, hogy a belgák stratégiából áldozták fel fővárosukat, hogy a németek Párishoz közel járnak, de Liège meg mindig ellentáll, hogy az egész magyar sereg lerakta a fagyvert az orosz előtt, hogy Bécsben és Berlinben éhínség uralkodik, elhisz mindent, amit csak mondanak neki. Sokat tesz a félelem is! A városban már hetek óta nem szabad vilamos ivlámpákat és hirdetésekét kigyújtani, mert megérkezhetnek a halálos Zeppelinek London fölé, vagy a német flotta valahol észrevétlenül partra szállít egy hadsereget, stb. stb.

De a legnagyobb méreteket ölti a kém-örület! Minden német ember kém, akárhol van, akármit csinál. Mind nagyobb és nagyobb lesz a láрма miattok. Dühös főmedvények jelennek meg a lapokban a közönség köréből, melyek elkeseredetten követelik, hogy zárják el a németeket. S ennek a lázas propagandának szolgálatába szegődik minden nemzeti intézmény kivétel nélkül. Valósággal nevelik a népet német gyűlöletre, mert csak így tehetnek szert katonákra, kik bár nagy számban, de mégsem elegendő jelentkeznek.

A reggeli lapok tele vannak csodálatos esetekkel, hogy miképpen fogtak el németeket, kiknél 100 bomba, 50 postagalamb meg a jó ég tudja hány drótnélküli táviró volt. Az Anglikán egyház szószékéről hirdeti az ügy igazságát, meg a végcél szent voltát: t. i. hogy a katonai hatalmat ki kell irtani a föld színéről. Ha németország le van győzve, akkor Francia és Oroszország feloszlatja hadseregét, Németországot kötelezik rá, mi pedig — mi már nem is fogunk létezni!

A mozikban fényes drámákat mutatnak. Egyiknek címe például szószzerinti fordításban: Hogyan ölt meg Blackvell kapitány egymaga 30 disznó német kémeket, akik meg akartak mérgezni 3 millió angolt. — A kémeket egyszerű angol színészek adják hatalmas császár bajszokkal, a szokott német-angol típusokat személyesítik: az egyik pincér, másik szolga, a harmadik borbély és így tovább. — Gyűlölet és düh mindenfelé. Bár el kell ismernünk, hogy a kémektől való félelem többé-kevésbé minden országban megtalálható, de ilyen bámulatos mértékben, mint itten, még sehol.

Később azonban megnyugszik mindenki. Az utcának szokott jellegzetességévé válik a császárt gyalázó vorseknek ezere, melyet gyermekek kínálgatnak egy pennyért, a gunyos képeklapokról nem is szólva, melyeknek durva humora mindig csak a németeket gyalázza. A kereskedők teszik kirakataikba a legújabb angol motót: „Az ületmenet olyan, mint a szőlő”, hirdelve az angol kereskedelem rendíthetőségét, a színházak újból tömve, a City dolgozik megint és mialatt odaát egész Európa öli egymást, az angol ismét vigan szedi be a sok pénzt, gyarapszik és gazdagodik. Már most jelentik ki a hazafias brittek a legnagyobb lelkesedés hangján, hogy egy újabb ötven év mulva majd Oroszországot kell letörniük és akkor valószínűleg megint a porossal fog együtt harcolni az angol.

Volt idő mikor Spanyolország volt a világ leghatalmasabb népe. Albion akkor a franciával törte le, csakhamar szövetségese ellen fordult, mert azé lett a hatalom s ekkor a porosz lett Anglia bajtársa. S időközben a erimi félszigeten az orosz kapott egy hatalmas ütést, most pedig a német világ-hatalmat kellene letörni.

Ifj. Tolnay János.

## Naptárhirdetőink

szives figyelmébe.

Az Aradi Közlöny kiadóhivatala az előbbi évekhez hasonlóan az idén is díszesen illusztrált naptárt ad ki. Arra kérjük t. hirdetőinket, hogy feladni szándékolt hirdetésüket — annak megfelelő helyen való elhelyezése érdekében — ideje korán hozzánk juttatni sziveskedjenek.

## Védekezés a kolera terjedése ellen.

(A járvány-bizottság ülése. — Tilos a vászon asztalkendő használata.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 31.

Arad város járvány-bizottsága ma délután Varjassy Lajos polgármester elnöklésével tartott ülésében arról vett örvendétes tudomást Tisch Mór dr. főorvos előadásából, hogy hála a hatóságok lelkiismeretes munkájának, a város közönségét a kolerajárvány eddig megkímélte. Azonban a jövőben még nagyobb óvatosságra, még erélyesebb intézkedésekre van szükség, mert az a remény, hogy az ország határára az északi harctérről elszállított katonákat öt napig megfigyelő állomásokon tartják, ez ideig nem volt végrehajtható, minthogy a szükséges karantének még csak most épülnek. A munkálatok megkezdődtek és mint Hegedüs Ede alezredes állomásparancsnok a bizottságnak kijelentette, igen rövid idő alatt be is fejlődnek.

Addig is azonban óvni kell a város közönségét, mert a legutóbb érkezett sebesült szállítmányokban is jöttek kolera-gyanús és kolera-beteg katonák Aradra. Minthogy a honvéd huszár laktanyában berendezett megfigyelő állomáson elhelyezettek közt fordult elő pozitív eset, Tisch dr. főorvos intézkedett, hogy ezeket a város járványkórházába szállítsák. Ott Hecht Arnold dr. tb. főorvos kezeli őket és mindhármán ma már jobban érzik magukat.

A város a belügyminisztartól kérte, hogy miután a katonaság sem újabb karantét, sem járványkórházat építeni nem akar, lépjen ő közbe és tegye lehetővé a két intézmény létesítését. A miniszter ma sürgönyözött és ő is arra utal, hogy a határmenti megfigyelők feleslegessé teszik ezt és reméli, hogy rövid időn belül csak már megfigyelt betegek jönnek Aradra.

A főorvos felelőssége tudatában arra kérte Hegedüs alezredest, hogy a Benoid-gyárat rendeztesse be kórháznak. Minthogy azonban a hadtestparancsnokság más célokra szánta a gyárhelyiséget — mondotta az alezredes, — ez a kérelem nem lesz teljesíthető.

A bizottság ezután behatóan foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy hol rendezzenek be egy ideiglenes járványkórházat és végül is a főorvos javaslatát fogadták el és azt a kérelmet intézik az állomásparancsnoksághoz, hogy gondoskodják arról, hogy míg a megfigyelő állomások el nem készülnek, addig Aradra csak annyi sebesültet szállítsanak, amennyi a honvédhuszár laktanyában elfér.

Hegedüs alezredes ígéretet tett, hogy még ma táviratilag intézkedik ilyen értelemben.

Itt említjük meg, hogy a járvány bizottság meghagyásából Greán Nándor főkapitány ma a következő rendeletet bocsátotta ki: Az 1876: XIV. t.-c. 2. §-a alapján meghagyom az összes helybeli kávéosknak és cukrászoknak, hogy vendégeiknek vászonasztalkendő (szalveta) helyett papírszalvétát kötelesek adni, illetve kötelesek a vendégek részére a mosdó mellett is papír törülközőket tartani, melyek egyszeri használat után megsemmisítendőek. A vászon, illetve bármely kelmből készült szalvéták és törülközők használatát a járvány tartamára betiltom.



# Háromszáz millió mohamedán szent háboruja.

**Török hajók bombázzák az összes orosz kikötőket. — Szakítás a hármass antántal. — Perzsa háboruja Oroszország ellen.**

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Konstantinápoly—Berlin, október 31.

## Szent háborút visel Törökország.

**BERLIN:** A Lokalanzeiger tudósítója beszélt egy kiváló török személyiséggel, aki kijelentette, hogy a háboru kitörése a legszentebb Beiram ünnepen szent háborút jelent, Törökország halálos ellenségei, a moszkovitizmus, az angolok és a franciák ellen.

### Giers orosz nagykövet visszahívása.

**Köln, október 31.** A Kölnische Zeitung szerint a Reuter-ügynökség Konstantinápolyból azt az értesítést hozza, hogy Giers konstantinápolyi orosz nagykövetet kormánya visszahívta.

### Elutaztak az antánt nagykövetei Konstantinápolyból.

**BUDAPEST:** A Pester Lloyd jelenti: Giers orosz nagykövet és személyzete tegnap délután elutaztak Konstantinápolyból. Az angol, francia nagykövetei elutazását holnapra várják.

### Zászlótüntetés.

Konstantinápoly: Az orosz, angol és francia nagykövetségek a szokástól eltérően a Beiram ünnep alkalmával nem tűzték ki zászlójukat.

### Nem üzen a porta hadat.

**Berlin.** Az itteni török nagykövetség közli, hogy hivatalos hadüzenet eddig még nem történt, de talán nem is lesz rá szükség, mert az ellenségeskedések kitörése után fölösleges minden hadüzenet.

### Oroszország provokálta a portát.

**Berlin.** A „Lokalanzeiger“ kifejti, hogy Oroszországnak az a kísérlete, hogy az esetet úgy állítsa be, mintha Törökország a legteljesebb békében rontott volna az orosz birodalomra, hiábavaló. Az ezuttal bizonyára nem gáncsolható „Havas-ügynökség“ csak négy nappal ezelőtt jelentette, hogy Oroszország nem fogja tűrni a török flottának a Fekete-tengerre való kifutását, hanem megtámadja azt, mert nem ismeri el a „Goeben“ és „Breslau“ eladását és azokat még német hajóknak tekinti. Ez a tilalom provokálása volt Törökországnak, tehát a béke megszegése Oroszország részéről.

Ezt bizonyítja az a hivatalos jelentés is, amelyet a török kormány adatott ki a Fekete-tengeri harcokról:

**Konstantinápoly.** Az Agence Ottomane által kiadott félhivatalos kommunikó a tengeri ütközetet a következőképpen írja le:

Mialatt folyó hó 27-én és 28-án a török flotta egy egészen kis része a Fekete-tengeren gyakorlatozott, az orosz flotta, amely eleinte mindenüvé követte a török flottát és annak gyakorlatait megakadályozta, 29-én megkezdte az ellenségeskedést, amennyiben megtámadta a török flottát. A támadást követő harcban a török flotta a Prith nevű ötezer tonnás aknakerakó hajót, amelyen 700 akna volt, fenékre fúrta. Egy orosz torpedónaszád súlyosan megsérült. Egy szénszállító hajót lefoglaltak a törökök.

A Ghairat I Millije török torpedózúzó által lancirozott torpedó elsüllyesztette az ezerötven tonna tartalmu Kubanee nevű orosz ágyunaszádot. Egy másik, a Muavelle I. Millije

által lancirozott torpedózúzó megrongált egy másik orosz partvédő hajót.

Harminc tisztet és hetvenkét matrózt, akik az elsüllyesztett és megsemmisített orosz hajókhoz tartóztak, a törökök kimentették és elfogták. A török flotta hála Istennek nem szenvedett veszteségeket.

A harc a török flottára kedvező állásban tovább tart. A császári kormány nyilván a legerélyesebb formában fog tiltakozni az orosz flottának ezen flottáknak csak egy kis jelentéktelen része ellen intézett ellenséges magatartása miatt.

### Megfutottak az orosz hadihajók.

**Bukarest. (Cenzurálva.)** A török flotta akciója, amelyet tegnap indított meg az orosz hadihajók ellen, a román fővárosban általános mély hatást tett. Ide az a hír érkezett, hogy a török flotta valamennyi orosz kikötőt bombázza, egész Szebasztopolig. Az orosz hadihajók és személyszállító gőzösök a török flotta elől a Pruthra menekültek.

### A török flotta az odesszai kikötőben.

**Köln, október 31.** A Reuter-ügynökség jelenti: Török hadihajók behatoltak az odesszai kikötőbe és elszakmányolták az ott horgonyzó orosz gőzösöket.

**Budapest, október 31. (Táviróda.)** A Frankfurter Zeitung jelenti Londonból: Lloydhoz érkezett távirat szerint több, mindenesetre török torpedónaszád Odesszát megtámadta és a kikötő bejáratánál Donec orosz ágyunaszádot elsüllyesztette. A legénység egy része vízbe fullt, megöltetett vagy megsebesült. Három orosz és egy francia gőzös megsérült. Néhány lakos meghalt vagy megsebesült.

### Foglyul ejtett orosz tengerészek.

**Konstantinápoly.** Az elfogott orosz tiszteket és matrózokat, valamint az elfogott orosz szénszállító gőzöst Kavakba, a Boszporus felső részére vitték. (M. T. I.)

### Az ázsiai partvidék aláaknázása.

**Berlin: Koppenhágából táviratozzák:** Törökország hivatalosan közölte, hogy az ázsiai partvidékeket. Törökország aknákkal elzárta a semleges kereskedelem elől.

### Kanadai csapatok Egyiptomban.

**Konstantinápoly.** Megbízható információink szerint Anglia az utóbbi napokban nagyszámu angol és kanadai csapatot hozatott Egyiptomba. A Suez-csatorna mindkét oldalán körülbelül tizenegyezer angol katona van. Az Egyiptomba hozott indiai csapatokat visszavitték, mert nem találták őket eléggé megbízhatóknak. Ezek száma kétezer. Törökország mértékadó

tényezői az Egyiptomban való angol összpontosítást a semlegesség megsértésének tekinti és az egész sajtó élénken kommentálja ezt a körülményt. (Pol. Hir.)

### Egyiptom annektálása.

**Bécs:** A Neues Wiener Tagblatt jelenti Amsterdamból: A Courant londoni jelentése szerint egy angol minisztertanács szerdán mindegy formában elhatározta, hogy Egyiptomot angol gyarmatnak jelenti ki és annektálja. Nyomban a parlament összeülése után proklamálják az angol szuverenitást Egyiptom felett.

### Bulgária semleges marad.

**SZÓFIA: (Táviróda.)** Hivatalosan jelentik: Törökország akciójára lépését a bolgár kormány nem tartja olyannak, hogy eddig követett álláspontját megváltoztassa, így tehát semlegességét továbbra is fentartja.

(Ebből is megállapítható, hogy a bukaresti Vietorulnak az a közlése, hogy Oroszország ultimátumot intézett Bulgáriához, aligha felel meg a valószínűségnek.)

### Orosz-perzsa háború.

**Konstantinápoly.** Urmia közelében kurdok és orosz csapatok között csatára került a sor, amelyben a kurdok orosz ágyukat zsákmányoltak és számos foglyot ejtettek, köztük tiszteket is. A megvert orosz sereg a megerősített urmiai vonal mögé vonult vissza. A kurdok megkezdtek az előnyomulást a város ellen.

**Konstantinápoly. (Táviróda)** Oroszország Perzsiából visszavonta csapatait, hogy Lengyelországba szállítsa azokat, de nem kötelezte magát arra, hogy Perzsiába nem hozza többé vissza a csapatokat. Mivel az oroszok Targussan és Marguesar városok lakóit megtámadták, ezek perzsa lovasokkal ellentámadást intéztek az oroszok ellen. Száz orosz meghalt és megsebesült.

### Törökök vezetik a perzsa hadsereget.

A Petrograder Zeitung október 20-iki száma rendkívül érdekes adatokat közöl a törökök és perzsák közös készülődéseiről. A legutóbbi események bebizonyították, hogy az oroszországi lap értesülése alapos volt. A cikk érdekesebb részei a következők:

A németeknek s Ausztria-Magyarországnak sok külpolitikai számítása közül csak egy vált be: sikerült a törököt és a perzsát közös akcióra serkenteni. Tegnap szövegezték meg a megegyezést, amelynek leglényegesebb pontja tíz esztendőre szóló katonai-, vám- és postaszövetség. A perzsa hadsereg török vezetés alá kerül s a perzsa közgazdasági élet irányítása is Konstantinápolyból történik. Igen valószínű, hogy e megegyezést hamarosan nyomon fogja követni az együttes offenzíva, amely azonban Oroszország részéről rendkívüli intézkedéseket meg nem követel.

### Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámjai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 357
Szerkesztőség (csak éjjel használható mellékállomás)	— — — — — 151
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	— — — — — 151
Nyomda	— — — — — 151

# Reggeltől — éjfélig egy aradi katonakórházban

— Mi történik a Liceumban egy nap alatt? —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 31.

Szigoru katonai tilalom csaknem teljesen kizárta a nagyközönséget az ország összes sebesült-kórházaiból. A háboru legelső napjaiban valóságos néppáradat hömpölygött a tartalékkórházakban és bizony sokszor megzavarták a szorgalmas ápolónőket, meg a fekvő nehéz, betegeteket. Folytonosan kíváncsi kérdésekkel ostromolták a sebesülteket és nem egyszer hallottuk ezt:

— Nem tudja, hogy van az én fiam?  
— Nem tudom. Én Galiciában harcoltam.  
— Az én fiam is ott vérzik, hát hogy nem látta maga őt?

Az illető kedves naivitásában alkalmasint olyan nagynak képzei egész Galiciát, mint Aradot, ahol ugyyszólván mindenki ismeri a másikat.

A legújabb rendelet kizárja a tolongást a kórházakból s így a közönség ugyyszólván nem is tudja már: hogyan folyik a sebesültek élete? Megpróbáljuk tárgyilagos hűséggel lefesteni Arad egyik legnagyobb sebesült-kórházának belső életét reggeltől — éjfélig.

Reggel hat óra. A betegszobákban mozgolódás. A rajzteremben megszólal a Pista, teljes néven: Szántó István közlegény:

— Őcsátok el már a lámpát. Hiszen a nap a hasatokra süt.

Pistát bántja a gázlámpa sápadt fénye, mert Pista (az egész kórház Pistája) igen súlyos betegségből lábalt most ki. Az a szomorú, hogy most már csak ballábbal jön ki a betegségből, pedig hibátlanul ép volt a derék magyar fiú, amikor a baj rászakadt. A jobb lábát tegnap amputálták és sok vért vesztett.

A katonai kíváncsága parancs többiek előtt. Valamelyik föltápázkodik, előkaparintja az ágy lábához támasztott mankót és végigbicegi a gázlámpákat. Félhomály.

— Valamit ennék — motyogja az egyik beteg.

Es mintha csak kitalálták volna a gondolatát: megjelennek a jólelkű ápolónők a fehérkötényes felügyelőnők és felszolgálják a früstököt. A hölgyek már hat órakor beszállingóznak és ilyenkor felszabadulnak az éjszakai inspekciosok, akik bizony egész éjjel nem hunyják be a szemüket. Olyan önfeláldozó módon, szinte a kimerülésig dolgoznak a hölgyek, hogy valamennyi-üknek ide kell iktatni a nevét: Kintzig Gézáné, dr. Pozsgay Istvánné, dr. Issekutz Lászlóné, dr. Varjassy Lajosné, dr. Mann Adolfné, Darvas nővérek, Jombart Lajosné, Mayer Etelka (aki Csernovicból menekült aradi rokonaihoz s a háboru végéig itt fog teljesíteni önkéntes ápolónői szolgálatot) Glück Erzsébet, Gyöngyössyné, Halász Lili, Piek Anna, Kállay Gyulma, Lengyel Magda, Fényes Kálmánné, Rahmer Anna, Eisenbergné, Bogdán Hortenzia, Kádás Aranka, Geigner Lajosné, Schäffer Ilona, Berzevicy Gizella.

Mindenki elfoglalja helyét és külön utasítás nélkül tudja már a kötelességét. Hozzák a reggelit. A beteg fiúk az ágyban várják a párolgó kávé, teát, kakaót, tejet s az egészségesebbek a kőménymagos levést. Mindgyiknek előírás szerint.

Aki operáció előtt áll, az nem kap reggelit. Az operáló orvosok: Pozsgay István dr., Issekutz László dr., akik teljesen díjtalanul dolgoznak itt naponta hat órát. Már reggel fél hétkor pon-

tosan ott vannak. Fáradtak, kissé talán kimerültek is, de kitarlóan állják a nagy munkát. (Hermann dr. és Bácskay dr. is itt működnek.) Az operációk mindjárt kezdődnek. R. Sándornak nagyon kényes helyre szaladt egy golyó; eddig nem tudták eltávolítani, de most már lehetetlen tovább halasztani a műtétet. Hordágyon viszik a műtőszobába. A betegszobából valaki vidáman utána kiabál németül.

— Nem kell félni! Nem olyan komisz dolog az, mint a srápnél!

Aki most ilyen jókedvű, az csak tegnap bujt elő a halál torkából. A neve Smikál Mátyás, a jó Matyi, akin se a srápnél, se a golyó, se a szurony nem fogott, de még a tetanus (merevgörcs) se tudta elpusztítani. A keze, lába, feje, talpa csupa lyuk: a merevgörcsből csak talán minden századik ember szabadul meg ép bőrrel. És Matyi nem halt bels. Ő azt hiszi, hogy a nyakán lógó ólom Szent Antalka védi meg a haláltól.

— Pedig némelyiknek ez a kis szerencse tallér okozza a halálát, — mondja egyik ápoló hölgy. — Akinek a nyaka körül, vagy a felső testén van seb, annak gyakran a Szent Antalka tisztátalan mérges ólomja fertőzi meg a nyitott sebet. A doktor urak a felső testi sebesülteknek meg is tiltják ezek viselését.

Az előbb elvitt katonát nemsokára vissza is hozzák már. Az arca ragyog az örömtől és boldogan szorongat valamit a markában.

— Itt van, megvan a nyomorult!

Az az orosz golyó volt, amely oly régen kinozza szegényt. A hölgyek egyike rimánkodva kéri:

— Adja nekem emlékül, fiam.

— Azt már nem. Én akarom emlékül eltenni. Az óraláncomon fog fityegni.

A többiek trófiálkoznak vele s közben majszolják a kenyeret, vagy a süteményt. A félágyú Pistától megkérdezik:

— Eszik-e valamit?

— Nem, — nyögi fakó arccal.

— Muszáj.

— Hát akkor kérek kávé... nem teát... de mégse, talán inkább csokoládét...

Kis szünet:

— Adna tán a nagysága egy kis szalonnát.

A 38 fokon felül lévő lázas ember végül is meleg tejet kap. Ki tudja: mikor jut el a szalonnáig?

A szomszédos szobában nagy buzgalommal őrzi a tojásokat. Lassankint ugyanis eljön a „gabel früstök” ideje és a nagyon gyöngö betegeknek ilyenkor is adnak valami táplálékot: tojást, esetleg sonkát és ami van.

— Eddig mindig bőven volt — magyarázza Kintzig Gézáné, — mert a jó emberek gondoskodtak a betegeinkről. Képzélje, még pezsgőt is ajándékoztak; az aradi Andrénny pezsgőgyáros cég küldte. Farber Lajos sok szalonnát és süteményt küldött újabban, özvegy Révész Adolfné, dr. Nagy Sándorné, Weininger Zsigmondné, Sz. Rontay Boriska mamája, Birkenhauer Miklós uzsonnákat, kávé, süteményt és rengeteg sokan tépést ajándékoztak. Nagyon kérjük a kereskedőket, küldjenek nekünk kávé, teát, citromot, cukrot. Ez kell leginkább.

Bizony, jó volna minél többet küldeni, mert van itt sok száz éhes száj. Kevés az

olyan, aki nem éhes. Azok az igen súlyosak és a haldoklók.

Itt fekszik előttem egy haldokló katoná. Mindenki csak Lojzának nevezi a sóvány, szőke, kékszemű, intelligens arcú cseh fiút. Az apja Karlsbadban gazdag kereskedő. Ő a déli harcúterén golyót kapott a mellébe a szíve alatt. Megoperálták, de nem lehetett rajta segíteni. Csaknem állandóan negyven és még nagyobb fokú láza van s éjjel eszméletén kívül fetreng. Alig van még hátra néhány órája... Semmit se eszik, de folyton szódavizet iana.

Szólunk hozzá.

— Wie géllit es Ibnen Herr Loizi?

Üvegesedő kék szemével értelmetlenül néz és lázasan zihál szűk melle. Az ajkait nyalogatja száraz nyelvvel és hirtelen — a tükröt után nyúl. Odaadják neki a takaróján nyugvó kis tükröt és reszkető esont-kezevel maga elé tartja. Kinyújtja a nyelvét, megrángatja a szemöldökét s hosszasan vizsgálja szőrös állát. Mintha kis mosolyfelhő uszna át a bucsuzó fiú arculatján.

— Schön... war...

A keze lehanyatlik és a szeme a plafont vizsgálja nyugtalanul... Nem tudom tovább nézni... Az ajtóban egy urissaszonnyal találkozom, aki pezsgőt hoz a haldoklóknak...

— Hol vannak a somogyi fiúk? — hangzik a barátságos kérdés egy-egy szobában.

— Ehun la, — szól a vitéz baka.

Braun Gusztávné járja végig a termeket és kitarással kutatja a somogyi gyerekeket. Ha ráakad néhányra, boldogan diskurál el velük. De néha nem megy simán a csövegés. A negyedik számú szobában például a Szentlászlóra való somogyi gyerek alig tudott választ adni. A feje bebugyeláiba pihent a tiszta párnán és ő lázasan feküdt.

A golyó még mindig a fejében van és az agyvelőt is megsértette.

— Először Sabácnál... négyszer... azután... fel... hová is csak?... Igen... Csemisli... be...

Nem zavarjuk tovább. Braunné végre rátalált az ő emberére: a nagyatádi fiúra.

— Ismeri-e kend Kohn Lacit?

— Hát már hogyne ismerném.

— Nohát annak a jánya vagyok én.

— Aunye! — volt a válasz.

A Fehér Kereszt tulajdonosnője azután elbeszélgetett vele hazai dolgokról, biztosította róla, hogy karácsonyra vége lesz a háborúnak és bucsuzásul ezt mondta:

— A somogyi gyerekeknek minden délben egy üveg bort kell adni az én kontómra.

Erre felütik a fejüket még azok is, akik az ágyba guggolva szarkaláb betűket rajzoltak a rózsaszín tábori lapra.

Az ápolónők igen sűrűn megfordulnak az ágyak mellett; hőmérőzni napjában kétszer kell és a kötéseket is sűrűn váltják. Ugy délfelé végigmorajlik a teremben.

— Micsé lesz a díszteremben. Aki akar bemehet. Vasárnap van.

A katonák legtöbbje ilyenkor leteszi azt, amit a kezében tart. Képes lapok, napilapok. De igen soknál látni azt a rózsaszín kötésű kis könyvet, a melynek ez a címe.

Imák és intelmek a katonáknak háboru idejére.

Öltözködnek és bevánszorognak az emeleten lévő, délszaki növényekkel földszített nagy terembe, amelyben oltárt állítottak fel és Szekeres László dr. misét szolgáltattak. A fáradt arcú, fakó szemű téréplők között föl-föjlünnék

az izmos tiroli legények, akik a tizenötös számú szobában tanyáznak s nagy élvezettel olvassák az ajándék bécsi lapokat. Az istentisztelet publikuma között áll egy piros arcú, leányos képű szőke fiatalember. Az egyetlen bajor a társaságban.

Most elcsittul a zaj. Hordágyakat hoznak. Három súlyos sebesült bekivánczolt a misére s felhozták a társai. Az egyik aradi fiu, aki a háboru előtt kinevette az imádkozókat s most sápadtan összekulcsolt kézzel fekszik a hordágyon és a tömjénfüstöt szemlélve, áhitattal mormolja:

— ... Ki vagy a menyekben, szenteltesék meg a te neved ... És bocsásd meg a mi bűneinket ...

Kuszán, zavartan, de igaz, szent meggyőződéssel ...

Az ebédet szintén az ágyban fogyasztják el a katonák. A legtöbbje ugyanis nem rég került ide, fáradt és pihenni is akar. Vasárnap délután, akinek kedve van, kimegy, vagy látogatót fogad. Csak az

#### Isolir Zimmer

nem ismeri a látogatókat. Itt a gyanus, a megfigyelés alatt lévő betegek vannak. A vegyes szobának is van sok érdekessége. Itt ugyanis magyarok, szerbek, oroszok, lengyelek, németek, tótok, románok fekszenek s amikor megszólalnak, kész a bábeli zürzavar. Inkább nem beszélnek hát, hanem hangtalanul, de testvéri érzéssel segítenek egymáson. Ellenség és barát nincs itt most, csak emberek vannak.

Az ajtó megnyílik és egy fiu lép be rajta minden jóval megrakott tálcával.

— Dr. X.-né küldte — mondja:

Az ápolónő átveszi és szótosztja a sonkát, a süteményt, a kolbászt.

#### A két tisztiszobában.

most mindössze négyen vannak s közülük kettő fekszik. Már hetek óta ágyban fekvő beteg az az Egerből való gyalogos kapitány, aki a Drina mellett kapott könnyű sebet.

— De nem a seb miatt vagyok itt — mondja — hanem a lábamon izület-gyulladás támadt. Két hete nem tudom kinyújtani a jobb lábamat.

Az arca egyébként olyan vörös, mintha forró nyárban a tenger partján sütkérezett volna s nem a harcútról jönne.

Tapasztalataikat cserélik ki egy ujaradi ügyvédjelölt és egy aradi állami tisztviselő. Mindketten zászlósok.

— Annyi halottat — mondja az ügyvédjelölt — amennyit Szerbiában a Jagodina hegy elfoglalásakor láttam, elképzelni is borzasztó. Mint a széttagosított hangyaboly, olyan volt egy-egy lövészárók. Volt olyan szerb, aki 15 lövést kapott. Én már két sebet kaptam, a srápnél oldalba vágott. Elszédültem, újra fölkeltam. Oda se neki, tovább. Végre egy golyó vállon talált. Isten csodája, hogy a tudómba nem furódott. Amikor sebesültem feküdtem, a cipőm sarkába furódott a golyó.

S melankolikusan mondja a másik:

— Szerenese az egész, tisztára lutri. Az én oldalomhoz is odavágódott egy srápnél és széttepte a bluzomat, de a testemet nem érintette. Lutri.

Kártya, sonka a fehér asztalon. Az étel és a játék nehezen megy, mert a két fiatal embernek összesen egy jobb keze van. A többi kezük fel van kötve.

A délután lassan mulik. A katonák csöndben fekszenek, olvasnak, pipáznak, cigarettáznak, diskurálnak. Az egyik szobában nagy izgalom támad.

— Gyilkossági kísérlet! ... Öngyilkosság!

Egy intelligens fiu elkeseredésében a zsebében levő késsel el akarta vágni a torkát. Kintzig Gézáné megakadályozta s erre

a katoná az urhölgyet akarta leszurni, de idejében lefogták.

A felügyelő hölgyek szobájában élnek az élet. Tejet forralnak, kávét főznek, melegítenek. Általános ismert, fiatal urleány nagy eszmát cipel és belevörösödik a nehéz munkába. Ingeket hoz a varrodából.

— Sajnos, nincs anyi, amennyit kértünk — mondja. — De egy nagy, tarka inget annak a somogyi embernek mégis elhozhattam. Képzem, milyen boldog lesz. (A somogyiak a cifra holmikát szeretik.)

Délután félöt. Uzsonnát kapnak a katonák, már tudniillik, akinek jut uzsonna. Amikor ezen is túl vannak, megint pipára gyujtanak és szótlanul lesik, amint az őszi alkony a földre teríti barna szárnyait.

Fél hétkor vacsorát kapnak s fél nyolckor már néma csönd borul a hatalmas épületre. Csak az inspekciós szobában vannak ébren és nyitott szemmel lesik a beteg katonák lázas gondolatait.

De ezek a nyitott női szemek olykor könyekkel telnek meg. Ugyanis néha néha ilyen szavak hallatszanak a sejtelenyszerű csöndes éjben:

— Ma is két koszorut rendeltünk. Holnap délután megint kísérünk két magyar fiut... (b. l.)

## IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

### Színházi műsor:

Vasárnap: d. u. Kabarett, Vörös ördögök.  
Este: Népfelkelők.  
Hétfő: Népfelkelők.  
Kedd: Doktor ur! Molnár Ferencotól.  
Szerda: Fehér kabaret, Riadó, Disznótör a Lipótvárosban, A Timókok zsúrja.  
Csütörtök: Ugyanez.  
Péntek: Napsugárkisasszony, új operette.  
Szombat: Ugyanez.

Vészi Margit nyitja meg a Kölcsey-zsurokat.

— Érdekes előadások a háborúról —  
Az Aradi Közlöny fűdősítőjétől.

Arad, október 31.

A Kölcsey-Egyesület irodalmi estélyett, a melyek közül négyet november és december, négyet pedig január és február hónapokban tartanak meg, a rendező bizottság már előkészítette. A bizottság szigorúan szem előtt tartotta azt, hogy az előadások a közönség érdeklődését ezidőszert teljesen lekötő világháboru előzményeivel, tényezőivel és elgondolható következményeivel kapcsolatosak legyenek, hogy így az egyesület tagjai a hazánk jövőjét is oly közelről érdeklő világesemények összefüggéséről tiszta képet szerezhessenek.

A vetített képekkel és térkép-magyarázatokkal élénkített előadások sorozatát november 15 én, vasárnap d. u. 5 órakor a kulturpalota nagytermében Vészi Margit — Vészi József leánya — a Berlinben lakó kiváló írónő nyitja meg, aki Fényes Dezsőhöz a Kölcsey Egylet alelnökéhez intézett levelében ezeket írja felolvasása tárgyáról:

— Ugyanezt a felolvasást, amelyet az Urániának írtam nem tarthatom meg a kulturpalotában, mivel azt — mint azóta talán tudni méltóztatik — az Uránia eladta valami színháznak. Uj, más szöveget írok tehát: a háborúról és várható következményeiről, új irányokról, régi életképtelen irányok pusztulásáról, a művészetek és a háboru viszonyairól. Végtelenül boldog leszek, ha édesapám szülővá-

rosát végre megláthatom. A következő vasárnapokon Kara Győző tanár a háboruban részt vevő világhatalmak közül Angol-, Francia és Németországot fogja saját szervezetükben és egymáshoz való viszonyaikban tárgyalni. Ezeket követőleg vagy közbeesőleg dr. Wagner József az egyes nemzetek harci indulóinak és dalainak alkalmas hangszereken való bemutatása mellett általában a háboru zenéjével fog foglalkozni. Később dr. Cholnoky Jenő kolozsvári egyetemi tanár Oroszországot fogja ismertetni, dr. Márki Sándor pedig Magyarországnak a világháboruban való helyzetéről és szerepéről fog a jövőbe is bevilágító előadást tartani. E komoly, de kétségtelenül értékes előadások után — esetleg később — Faragó Rezső, a kitűnő poétát is az előadó-mesternél fogjuk fűdözölni, a zene-művészetek képviselőinek társaságában, akiket szereplésre dr. Austerveil Lászlóné urnónek megnyerni sikerült.

As esetben, ha a közönség az estélyesek iránt megnyilatkozó érdeklődésével lehetővé teszi azt, hogy az egyesület részéről egy egyfelvonásos színműre kiírt pályázaton díjjal kitüntetett darab előadására a díjtalan tagsági igazolványokat érvényesítsek, a rendező bizottság a közönség érdeklődését a legnagyobb előzékenységgel és áldozatkésséggel fogja viszonzni.

Az előadások a közönség óhajának megfelelően mindig vasárnap d. u. 5 órakor kezdődnek. Az egyesület tagjai az összes előadásokat díjtalanul látogatják. A belépésre jogosító tagsági igazolványok november 4-től szerdától kezdve a kulturpalota könyvtárában (d. e. 9—1-ig, d. u. 3—5 ig) vehetők át. A rendező bizottság kéri az egyesület tagjait, hogy az igazolványokat jelzett helyen átvenni szíveskedjenek, mert az igazolványoknak az előadások estélyén a pénztárnál való kiszolgáltatása nélkülözhetetlen nehézségekkel jár.

\* A kulturpalota felügyelőbizottsága ma délután ülést tartott, amelyen a Vörös Kereszt Egyesületnek azt a kérelmét tárgyalták, hogy a november 8-ikán tartandó hangversenynél engedjék el a szokásos díjakat. A felügyelőbizottság a kulturpalotai szabályzatok értelmében nem teljesíthette ezt a kérelmet, ellenben a legmesszebb menő engedményeket tette meg a díjak megállapításánál, ezenkívül elhatározta azt is, hogy azt javasolja majd a város tanácsának, hogy kárpótlásul a Vörös Kereszt egyesület által fizetendő díjakért, juttasson a tanács megfelelő adományt az egyesületnek. Az esperantisták azt kérték a bizottságtól, hogy a kulturpalotában lévő helyiségük második félévi bérét engedjék el, minthogy a tagok legnagyobb része a harcútrán van, a nők ápolónői munkát végeznek és így az egyesület nem fejthet ki tevékenységet és a termet nem használja. A felügyelőbizottság kimondotta, hogy az esperantista együlettel kötött szerződését felbontottnak tekintti, minthogy az egyesület működését jelenleg felfüggesztette.

\* Az utolsó akadály. (Katonai dráma E. Psylanderrel az Urániában.) A színház mai bemutatója egy megindító és megrázó dráma keretében tár elénk egy szentimentális, kedves szerelmi történetet. A gazdag Miss Harriottenak két tiszt az udvarlója, kik mindketten pályáznak a kezére. Az egyik egy fiatal hadnagy, ki könnyelműségében mindenre kész, gonosz uton megszerzi a leány kezét. — Némát diadalok hirdója az Urániában. A német seregek esodába illő hősi és dicső harcútról felvett képeket mutatja ma be utoljára az Uránia színház. A most bemutatásra kerülő felvételben úgy a keleti, mint a nyugati harcútról több érdekes, aktualitás van, melyek mindegyike tanúságot tesz a németek nagy diadalairól. Kiválóan érdekes a moszkvai forradalom, orosz foglyok szállítása, tűzérési tábor, kraszniki sebesültek, francia foglyok Németországban, 150 franktiró szállítása, Ortelburg a csata után és a háboru egyik dicső epizódja: ketten hét ellen.

\* A doktor ur. Molnár Ferenc legszellemesebb és legmulatósabb vígjátéka a bpesti vizginház műsorából kedden kerül először színre a főbb szerepekben Kiss Mariska, Borozsnyai, Benkóné, Győző, Várnay, Kiss Miklós, Járny, Delli. Cabaret darabok és hangverseny a színházban szerdán és csü-



törtőkön zajos és élvezetes estekre készül az egész színtársulat, színpad kerülnék kis cabaret darabok *A kik itthon maradtak*, *Riadó*, *Disznótör* a *Lipótvárosban* *Pekes* este és a *Timókok zsurja* valamint nagy hangverseny az egész társulat részvételével. Pénteken itt először Nagyságos Kisasszony új nagy operette.

\* **Weil-Dienzl koncert.** A Vöröskereszt november 8-án tartandó hangversenyén egy estélyt betöltő művészi programmal lépnek fel: Weil Magda hegedűművész és Dienzl Oszkár zongoraművész. Tekintettel a mérsékelt helységekre, előjegyzéseket már nem fogad el az egyesület, hanem a jegyek kaphatók Scherhag H. és fia cégnél 4, 3, 2, 1.50 és 1 korona, továbbá 50 fillér árban. Felülfizetéseket köszönettel vesz és hírlapilag nyugtázza a Vöröskereszt.

\* **Az elesett aradi hősök emlékezete az Apollóban.** Halottak napjának kegyeletes ünnepét magasztos formában tartja meg az Apolló-színház. Műsora elején bemutatja a csatamezőn elesett aradi hős tisztek művészi arcképét, melyek vetítését alkalmi prólógus s hazafias zenedarabok előzik meg. Elesett hős tiszteink valamennyiünk gloriás halottjai. Sirjukat ott ásták meg idegenben, nem kereshetjük fel, hogy fájalmunknak virágaival halmozzuk el. Be kell értnünk a megemlékezésnek azzal a formájával, hogy arcnk nemes vonásait lelkünkbe zárjuk. Az Apolló színház a nagyközönség kegyeletes óhaját teljesíti, amikor az elesett hős tisztek portréját összegyűjtötte s vetítésre dolgoztatta át. Hogy a megemlékezés kegyeletét mi sem sértsa, az Apolló-színház bevételének jelentékeny részét az aradi Vöröskeresztnek ajánlotta fel. Az ünnepi aktus a hős tisztek arcképének bemutatásával minden előadásra megismétlődik. A hétfői előadások műsorán is vetítésre kerülnek az elesett hősök portréjai. Az ünnepi s a hétfői műsoron a nagy világháború legújabb érdekfeszítő, helyszínen készült aktuális fölvetélei szerepelnek. A publikum rendkívül lebilincselő háborús epizódokat láthat az új sorozaton.

\* **A „Világháború Képes Krónikája“** Kerpelnél. Ára fizetenként 24 fillér.

\* **Felhívjuk a közönség figyelmét Kerpel Izsó 100.000 kötetes kölcsönkönyvtárára.**

## SPORT.

+ Az aradi korcsolyázó egyesület ma délután tartotta meg rendes évi közgyűlését az Acsev igazgatósági tanácstermében a tagok érdeklődése mellett. A közgyűlés legérdekesebb tárgya a választmány jelentése volt, amely részletesen beszámolt arról, hogy a múlt télen az Erzsébet-híd feljárója mellett berendezett ideiglenes jégpályán ötven napon keresztül leteleített korcsolyázni, ami kedvező hatással volt a tagok számának növekedésére is. Az egyesületnek ma 420 tagja van. Tavasszal megkezdtek a Buros-parkban átengedett terület és a kioszk átalakítását állandó jégpálya céljára. Ez az átalakítás 80.000 koronás kölcsön fölvetelét tenné szükségessé, de ez a pénzügyi művelés csak a háború után jöhet szóba. Egyelőre a legszükségesebb átalakításokat végezték el, a területet szép pergola kerítéssel vették körül, a kioszkt öltöző és melegedő céljára alakítják át, úgy, hogy télen már kényelmes és modern jégpályát bocsáthatnak a tagok rendelkezésére, akik ennek ellenében kis mértékben fölemelt tagdíjakat fizetnek. Végül bejelentette a választmány, hogy az egyesület vagyonából a katonák hátramaradottainak segélyezésére öt-száz koronát adnak át a polgármesteri hivatalnak. A pénzügyi jelentés és költségvetésről a tagok közül csak néhányan voltak jelen.

# Aradi tiszti szibériai hadifogságban.

Kümmerlin János százados levele feleségéhez.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 31.

Megirtuk már, hogy Kümmerlin János, az aradi háziezred századosa a múlt hó elején orosz fogságba jutott. Fogságából csakhamar értesítést tudott küldeni aggódó feleségének, ma pedig újból levél érkezett tőle. Ezt a levelet már Nyugat-Szibériában, Kourgan városából írta a százados és örömmel állapítható meg, hogy az oroszok hadifoglyaikkal — Kourganban legalább — embersegesen bánnak. Az érdekes levelet a százados neje rendelkezésünkre bocsátotta és azt itt közöljük:

— Szeptember hetedikén kerültem az oroszok fogságába. Magam tizenegy emberrel álltam szemben négy orosz ágyuval és egy eskadron orosz huszársággal, igazán isten csodája volt, hogy nem sebesültem meg. Elfogtak és azonnal tovább szállítottak Oroszország belsejébe. Mikor az oroszok foglya lettem, ruhámon kívül nem volt nálam egyáltalán semmi, még felsőkabát sem, képzelheted tehát, milyen nélkülözéseknek voltam kitéve. Borzasztó időt éltem át, hál Istennek most már túl vagyok rajta és egészen jól érzem magam. Szibériába szállítottak egy fogolytranszporttal. Az ut odáig huszonegy napig tartott. Hat napig gyalog meneteltünk, az ut további részét pedig tizenöt napon át vonaton tettük meg. A hosszú ut után megérkeztünk ide, Kourganba, ahol iszonyatosan hideg van, állandóan harmincöt-negyven fok a hőmérséklet nulla alatt. Tökéletesen egészséges vagyok és semmi bajom sincs. Az oroszok bánásmódjával nagyon meg vagyok elégedve és egyáltalán nincs okom panaszra. Egy ezredes a parancsnokunk itt, rendkívül szívélyes, kedves ember, aki mindent megtesz, hogy kellemesebbé tegye ittlétünket. Huszonöt társammal lakom egy óriás színházteremben, nagyon kényelmesen, közösen étkezünk. Hihetetlen drágaság van. Minden tiszt felügyelete alatt kétszáz katona áll, akiket kötelességünkben és fegyelemben tartani. Ismétlem, teljesen egészséges vagyok, és jól érzem magam.

Szeptember 28-án adta fel a százados ezt a levelet, éppen egy hónap tartott, amíg megérkezett Aradra. Kourganból Pétervárra, innen Svédországra majd Németországon keresztül jutott el Aradra, a Vöröskereszt-egyesület útján. Érdekes, hogy a százados tegnapelőtt táviratot adott fel Kourganban és a sügöny már ma megérkezett Aradra, mindössze két napig tartott tehát az ut, míg a levél megérkezéséhez egy hónapra van szükség.

## Fölényben a török flotta az orosz fölött.

(Új német óriáshajó a Fekete tengeren.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 31.

Az orosz kormány csak 1912. júniusában tudta jóvábagyatni a Dumával nehéz küzdelmek után új flottaprogramját. Grigorowitsch tengerészeti minisztert ötszáz millió rubel kiadására hatalmazták fel, hogy ebből az összegből nyolc sorhajót, tizenegy páncélos cirkálót és tíz védett cirkálót építtessen a balti flotta számára és két kis cirkálót a Fekete tengeri flottának, továbbá 108 torpedónaszádót és 36 tengeralatti naszádót.

A Fekete tengeri flotta jelenleg öt kis sorhajóból, két védett cirkálóból, 17 torpedónaszádból és öt tengeralatti naszádból áll. Hozzávehetünk még több régi hajót, amelyeknek már csekély harcászati értékük van és körülbelül harminc torpedóromból. Nikolajewban építettek még a Fekete tengeri flotta számára az „Imperator Alexander II.“, az Imperatriza Maria és „Jekaterina II.“ sorhajókat. Ezeknek program szerint legkésőbb 1915-ben harorkészen kellett volna lenniük. De minthogy az orosz hajóépítőiparnak idáig kevés tapasztalata volt nagyobb hajók építésében és drag-noughtokat még sohasem építettek, alig tételvezető fel, hogy a három utóbb említett sorhajó már készen lenne, hisz még terminusuk sem járt le.

A török flotta, amely most meglepő harc-készséggel mutatkozik be, még egészen fiatal. Abdul Hamid alatt a flottát tökéletesen elhanyagolták. Jóllehet több száz millió koronát vettek fel flottafejlesztési célokra, de az összeg legnagyobb része Hassan pasa tengerészeti miniszter kezén ragadt, aki bocsájtólagan megosztzkodott a — szultánnal. Az 1897-iki tesszáliai háború szomorú tapasztalatai után, amikor keservesen kellett érezniük a harcoképes flotta hi-

nyát, megis hozzáláttak legalább ahhoz, hogy régi hajóikat Genuában és Livóniában reparálják. Az a hatalmas borra amelyet az olasz cégek Konstantinápolyt szét kellett osztani, hogy a konkurrens elkaparítsa a megrendelést, természetesen a kaja értékének rovására ment, és csak fél munkát végzett az olasz Ansaldo-cég. Az módon reparált hajók legnevezetesebbje „Assari Tewfik“, a „Massudijeh“, és „Hau cirkálók, az „Assari Schewket“, „Awnu „Fethibülend“, korvetthajók és néhány naszád.

Az ifjú-török kormány egyik legelőadatának tekintette egy tekintélyes hadi megeremtsét. Az Ansaldo-cégnél szeri paszatalatok nem bíztatták a törököket, hogy megint Olaszországba adják rendelés és mikor Ansaldo megint aranyakkal dolgozni, Konstantinápolyban süket talált.

Olaszországban előbb siképedést, m ragot keltett ez; és a tripoliszi hály egyik legjelentősebb indító okához. Időközben Törökország megszerezte a Burg osztály két német sorhajóját, a „V burg“-ot és a „Kurfirst Friedrich Wilhelm“-et, amelyeket két 16. századbeli török tan után „Chaireddin Barbarossá“-nak és „Reis“-nek kereszteltek el. Negyedfél édal ezelőtt ijedelmet keltett Olaszország a két név, melynek viselői megszerez lejmán szultánnak Tripoliszt és felker olasz parti városokat. Érdekes, hogy Ansaldo cég által reparált hajók „Hamidjeh“ vált később nagyon k lenné az olaszoknak.

Akkoriban a törökök még mindig ban látlák legjobb barátait. Angliában Gambie admirálist ennek bocsátása után vicoadmirálist hívták az ifjú-török jukba, hogy reorganizálják a török 3000 font (70000 korona) fizetésért. után Limpus admirális jött, ugyancs

de ekkor már nem bírták az angolokkal és mikor kitört a világháború, Lampus átköltözött Szatamból. Sebactopolba, hogy átvegye az orosz flotta parancsnokságát. Most legjobb alkalma van tehát meggyőződni róla, hogy tanítványai mit tanultak tőle. Azt hisszük, büszke lehet az ő szolgálataikra, igaz ugyan, hogy vajmi kevés öröme telik benne. A török flotta a brit perfidia következtében elvesztette az Angliában rendelt és már is fizetett

Két dreadnoughtját, a melyet — mint ismeretes — a háború kitörésekor Anglia lefoglalt, de kárpótlásul nemcsak a „Goeben“-t és „Breslau“-t szerezte meg, amelyek most „Reschadije“ és „Midilli“ néven bombázzák az orosz kikötőket, hanem Németországból épen most, az utolsó pillanatban megkapta még a „Georgios“ dreadnoughtot is, amely — Görögországnak volt szánva. Az utóbbi állam Törökországgal szemben szinte védtelen lett ezáltal.

## „Csatában születnek a novellák“.

— Egy aradmegyei ügyvéd a galíciai harcokról. — Hét orosz hadtest és négy kozákdivízió ellen. — Az első ütközetben. — Bajonettámadás orosz golyózáporban. — A hős hornista. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától

Arad, október 31.

B. R. dr. aradmegyei ügyvéd, aki a háború kezdete óta egy erdélyi hadtesthez tartozó ezredben szolgál, mint tartalékos tiszt és végigharcolta az északi harctér nagy csatáit, néhány kimerítő és érdekes levélben írta le hozzátartozóinak szívesen és elevenen a tábori életet, a harcokat. Új és emberi impressziók vannak ezekben a harctéri levelekben, amelyek nem sablonos „tábori levelek“, hanem valóságos riportok a harmezéről. — Az első levél következő:

...szepember 28.

Kedves Zsülikém! Most kaptam meg az augusztus 23-án feladott küldeményt, nem iszed mennyire megérültem neki. Két hónapot elképzelni sem tudtam, hogy egy tevényű mellénynek és harisnyának egész könyvmeghatva örülni tudjak. Pedig így van. Van bántott k. Zsülikém a könnyelműségnek ezör mellényben történt megnyilvánulása a gebére ezüst patkó) nagyon jól esett. (ban az otthoniakról hírt kapni, az otthoniak gyengédségének tulzott jele ez. Nohát nem dohom el sem az ujjast, sem a sipsemmit, sőt ha egy hitvány kozák le a huzni rólam, magammal rántanám a fenekére. Ha pontosan megérkezett volna önapnál előbb a küldemény, nem lettem biztos afelől, hogy nem kell eldobnom. voltak a dicsőséges vérbefulladt, saukeni, mindenesetre gyorsiramu rüczugok, minden ballasztot elhajigáltunk, különholmi maradt volna ép, de nem lett aki viselje. Remélem, ezen az időközön tul k.

ben a percben nagyhercegi luxusban (igaz szobában vagyunk; a főhadnagy y nincs), a hadnagy és én: A tisztikar terrel és a tulajdonosokkal: apa, anya, gyermek és még tizezer gyermek. A káraz szalmából és friss illatu szénából egy, melyen gögösen diszaleg a sárga (rebben ragyogó gummapárna. A (menecében tűz ég, hetek óta nem me- (átázott-fázott ruháinkban tűznél. Az (petróleum lámpa. Petróleum lámpa! (szimboluma, a bőségnek, a fényű- (képe. Két hónapja, hogy nem ültünk (ellett, a tábori zseblámpának gyorsan (ágosságán kívül csak az égő faluk (tuk és mindezekhez a luxus holmik- (ma csomagot, levelet, újságot, (ésit és az érdekeltak szivart (Tudod-e most már, mi a nagy- (xus? Hát ez. Künn esik az (fedél alatt vagyok, éjjelidik és (etek, vacsora idő van és kapok ká- (nyerem is van, ma mosakodtam, (mosakodhatom. Hát ez a nagyher-

cegi luxus. A polgári bőséget azonban nem oly rég élvezzük. Volt idő, mikor nem volt újság, nem volt szivar, — mondó végig a felcsoltakat, mert az mind nem volt.

Hogy elolvastuk az újságot, az arcunkba szökött a vér, annyi jót írnak azok rólunk és annyi jót tételnek fel, hogy annak csak bizony a fele igaz; annyi dicsőséget fonnak egybe, hogy azt a jövőben kell kiszerezni majd. Az ember elpirul és szégyenkezik maga előtt, — no de talán erre nincsen ok. Igaz, visszavonultunk D-től E-én át mostani helyünkre, hogy hova, nem irhatom, de legalább három-négyszeres erő állott velünk szemben és így az is esoda, hogy ilyen ellentállást fejtettünk ki. „A székely bagázs a legjobb a korszakban“, mondta az Excellens; de még mindig nem jó — mondjuk mi. A közel jövőben majd fogtok hallani a ...esekről.

Rövid históriánk ez: A ... és ... korszaknak jutott az a feladat, hogy a hat-hét hadtestből, 3-4 kazák divízióból álló ellenséget feltartsa. A teret ők kiismerték, az összes táncokat kimérték, a lakosság minden lépésünket elárulta, ezek a külső körülmények. Nem esoda hát, hogy öt napos kemény verekedés után visszavonultunk; finoman mondvá: „ellenkező frontban gyorsított tempóra hírtak az akarat dotsminációjának elve alapján.“ A retablitrozás után a Ge-K-i vonalon kerülünk szembe, ahol lassan, de folyton tért nyerve, vonultunk a háromnapos csatában előre, miglen éjjel három órakor jött a parancs: vissza. Ez a visszavonulás valóban a legpéldásabb rendben történt zárt sorokban, az ellenség nem üldözött, csak hogy ép az én századomat a nachpatrouillet majdnem bekerítették és leterítették. No de ez jelentéktelenség, szót sem érdemel, a gros a legnagyobb nyugalomban hagyta el győztesen megvivott pozícióját, mely visszavonulás az Auffenberg-serag miatt lett szükségessé. Ez az események vázlata. Azt hiszem, a részletekről is irhatok, mert az újságok nagyjában teljesen így közölték már az eseményeket.

Augusztus huszanötödikén kezdődött a mi háborunk. H-nál egy dombon voltunk hauptposton, já magam előre tolt Offiziersfeldwache. Egy kilométernyire hallottuk az első lövéseket, egy huszár patrouille lötték, mely sietve bemenekült az erdőbe, ágyudörgés több kilométernyi messzeségből, lehetett látni az ágyulövések villanását. Az erdőben kozák lándzsát és sapkát találtunk, megelőző küzdelem megmaradt jelét. A brigadéros csatarendbe állította a két earedet. Mi elsánsoltuk magunkat a dombon, több vonalban, erős rezervvel, inkább kíváncsiak voltunk, semmint izgatottak. Ütközetre nem került sor. Vacsora suppo-

nálva. Az éjjel freilager volt, szalma nem volt, két három órát aludtunk, ötkor abmarsch. Kis 10 perces rasatokkal masiroztunk fél hatól ketőtőig. Ekkor értünk D-ba. Ép almalopással voltam elfoglalva, mikor zárt sorainkra élénk fegyvertűz esik. Elhagyom az almát, ugrom a századomhoz, mely a kerítés mellett lapul meg, az elől menő század felfejlődik schwarmlinia-ba, hogy a patrouillet elverje, a mi századunk addig várakozott. Ekközben befutnak a századhoz a vizért, gyümölcsért elmaradottak. Megszólal a hadnagy:

— Most merj átmenni az uton gyümölcsért, baka!

Tudni kell, hogy a sorból kilépní líos volt, mire egy jéképü bakával visszamentünk az uton az elhagyott almáért. Einzelahfallenben az uton végigfutott a század, mig a falu végére értünk. Azt hittük, egy magányos patrouillet volt dolgunk és nyugodtan marscholtunk az erdőn keresztül. Egyszerre csak felhanyak a kommandó:

— Angriff aiebente Companie Schwarmlinie! Zweite zug Reserve!

— A lövésak közelünkben kezdenek sütyőrezni. Tyü a rémangyalát, ez már egy Gefecht! a schwarmlinia lantschrittban előre megy, nincs idő az elucékedésre, követnem kell a sor.. A zugom visszamarad. Intek a zugkommandantának:

— Előrel! Nagyon visszamarad!

D: Ő-beleveti a fejét a földbe, nem akarja érteni. Előbbre megyek. Egyszer csak hallom az őrmester szavát, aki a kapitánnyal vel:

— Reserwe előre, magamuisáit a zug!

Reserwe előre. Futok előre, a dombtetőről jól látzók, egy erdőskébe behuzódott az én, 10-12 ember egy csomóban. Réordítok az őrmesterre:

— Miért vannak azok egy csomóban?

— Ezek az elpusztultak.

— Hol a Reserwe?

— Reserwe előre!

A legkésőbbbejött pillanatok. Elpusztul a század, mert nem vezettem be kellő időben a Reservet! Igaz: én csak zugkommandant Stollvertreter vagyok, de hát tudtam, hogy zugkommandansunk, a tanár ur ütközetben nem kommandáns. Eléggő ismertem nem katonai erényeit és katonai erénytelenségét. Laufschriftban viszem előre a Zugot, mintegy ötszáz lépésnyire, mig lenn elérjük az elől levő Schwarmlinia-t. Ez az öt pero az életemnek talán a legizgalmasabb öt perce. Balra tölem a 6-ik századnál egy sebesült. Az uton egy muszka halott és ismét egy sebesült a 7-től. Semmi, csak előre a Schwarmlinia-hoz! Végre beem voltunk a tűzvonalban. A századnak semmi baja, vesztesége három ember. Fellélegztem. Az órnagy újdóbban ránképeket látoit.

Körülnézhettem: hát milyen is egy ütközet? Az első drukkot, amin át kell esni, nem élvezhettem végig, mert olyan körülmények közt léptem a harc vonalba, hogy nem volt időm magammal foglalkozni. A sebesültek nem hatottak meg, mert csak pusztuló századomra gondoltam, röpülő-zümmögő lövészekre behuztam a fejemet a vállamhoz, de félelmet egyedül az okozott, hogy későn érkeztem. A tűzvonalban majd, hogy össze nem esőkoltam a hadnagyot, akinek sejtelve sem volt arról, hogy mi már halottnak hittük.

No de most vorwärt! az ellenség erősen tüzel, nekünk nincs kilövésünk, magyar baka pedig nem lő, ha nem látja a célt. Felállítom a zugom, hogy előre vigyem. Az első pillanatban megborsódzott a hátam, erős fegy-



vertüzben előre jutni . . . Brr! A zavarom egy pillanatra, ha tartott, a következőkben már a zug élén voltam és mert a regulában így van előírva, az élén futva bevezettem embereimet a *feuerstellungba*. Az ellenfél az erdő szélén volt deckungban 800—1000 lépésnyire, mi pedig egy dombeljtön teljes célt mutatva. Megkezdjük a tüzet, ők erősen viszonzozzák, jól zümmögnek és donganak a golyók, de nem találják. A lehető legveszedelmesebb helyzet: deckung nélkül egy lejtőn, az ellenség teljesen takarva. Itt más nem segít, mint a bajonett. Abszolút nyugalom és biztonság szállja meg az embert, vége minden bizonytalanságnak, minden habozásnak, félelemnek. A veszély megacélozza az embert. 200—300 lépést futunk előre. Hihetetlennek látszik a kis távolságon annyira előremenni, de másképp ott maradunk mindannyian. Azóta tudjuk, hogy minden lehet. Az orosz gyalogos nem céloz, hónalja alá veszi a fegyvert és úgy süttögeti el. (Tartsa meg a görög keleti uristen a szokását) különben nem a Kárpátok hegyei között irkálnék, hanem a másvilágon tartanék védőbeszédet.

Még egy jó hosszú Sprung-vorwärtz és benn vagyunk az orosz *stellungban*. A tisztelt ellenfél fegyverét, mindent elhagyva menekül, azivélyes üdvözlésünket mi sem felejtjük utána küldeni. Az erdő széle a mienk, a muszka nyargal, veszteségünk aránylag esékély. Ha Conrad látta volna, azt mondta volna: fene gyerekek vagytok. Az egész bataillon egyforma bravúrral végezte dolgát. A tüzkeresztségen átestünk. Egy izgalmas felebbezési tárgyalásnál jobban drukkol az ember, mint mikor az első golyókat hallja. Hej azóta egész nyugodtan alszunk az ellenséges tüzből és kényelmesen sétálunk benne, az orosz gyalogosi golyó akkor talál, ha az ember direkt bele megy. Ez a Woloskoj elmélet következménye. Ők az egész előttük levő terepet tűz alatt tartják, nem pedig a célokra lönek.

Náluk az a szabály a salvenfeuertől pedig előlhetünk a civil élet legvégső határáig. A zászmány egy Compagniefahne, igen sok felszerelés és sok fegyver. Az első ütközet tehát fényesen sikerült. Most következett az erdei üldözés. Ezt nem írom le részletesen, talán máskor. Az eredmény bizony szomorúra fordult. Az erdőben volt a bennünket tisztesen meghaladó főerő, zavar keletkezett egymást lőttük, az oroszok detto, egy részben elkergették az erdőből az orosz, máshelyt ők kerekedtek felül, igazi zenebona lett. Az egész Abteilungunk visszajött D.-ba. Az oroszok vesztesége ép oly nagy volt, mint a mienk. Az erdőben 4—5 kilométernyire kergettük őket, igen sokat vesztett az orosz. Viszont egy Maschingewehir oldalba fogott és megmutatta, hogy egészen jól alkalmazható harci készség.

A D.-i erdő óta öreg harcosok vagyunk, nem igen jöhet valami, amire nem nyugodtan vonogatjuk a válunkat. Talán az ostrom ágyu tudna új borzalmas regét mesélni, minden más eszköz nótáját ismerjük.

Talán a továbbiakban nem vesztünk összesen annyit, mint D.-nál. Olykor erdei Gefecht-nél kísért a d.-i erdő réma, de elkergetjük egy káromkodással . . .

Itt történt a sturmnál, hogy a hornistnak jobbkarjába lőttek, balkézre fogja a trombitát és fujja a sturmot. Lövést kap a lábába.

— Fene szunyogja, nem hagyas békét — mondja és sántítva fut folyvást előre, folyton a rohamot kürtölve.

Balkézen találják, a vice-hörnishoz támo-lyog átadja a trombitát és összeroskad. Egész novellisztikus, de hát a csatákban születnek a

novellák. A hornist nem regélhet, mert a kommandant mellett van és látják mit tesz.

M.-nél volt a legnagyobb csatánk, ez kissé le is hangolt, a l-i csata is, azóta azonban kipihentünk mindent és egész jó kedvvel várjuk, illetőleg csináljuk az eseményeket. D.-nél sokat tanultunk, azóta sokkal óvatosabbak vagyunk és egy ütközet nem jelent többet, mintha azt mondják Pesten, ma Wacht ad a század.

Az első srappel tüzből be voltunk gyuladva, most már azonban legkomolyabban mondom, hogy ágyutüznél egész jól alszunk. Mikor egész közel robban a srappel, meghajtjuk a fejünket, megnézzük, hogy a fejünk a nyakunkon lóg-e, de a következő pillanatban folytatjuk beszédünket. A süvítésről tudjuk, közel jár-e, messze jár-e, a mienk dörög-e, vagy az orosz ágyu köhög. Az orosz tüzér nagyszerűen lö, de nem talál, a srappelből ugyanis ki van panamázva a Fülkuggel. Két embernél nem bánt többet egy Volltraffer.

Ölel szeretettel, Rezső.

## H I R E K. — LEGÜJABB.

### Magyar Távirati Iroda jelentése.

Sajtóbizottság engedélyével.

**POSBURG: (Táviróda). Csütörtök déli óta lövéldőzés szakadatlanul tart. Valószínűleg hadihajók ismét bombázzák a belga partot. Heyst, Knochen, Zoutn, Hazegesenél mindenütt ágyukat állítanak fel és árkokat vonnak.**

**LONDON. (Táviróda.) Chitla kórházhajó viharban zátonyra jutott. Nyolcvan ember még a hajón van, a többi megmentették. A további mentés lehetetlen.**

**Fischer admirálist Battenberg herceg helyébe első tengerészlördévé kinevezték.**

**Róma: Olasz kabinet, mivel Rubin nem vállalja külügyminiszteri tárcát, lemondott.**

— **Tisza István gróf a királynál. Budapest. (Táviróda.) A király Tisza István gróf miniszterelnököt ma kihallgatáson fogadta.**

— **A halottak napjára szánt koszorúk megváltása címén Urban Iván báró főispánnal az aradi Vörös Kereszt egyesület részére a következő adományozások történtek: Dálnoki Nagy Lajos dr. 20 kor. Natland Bernát 50 kor. Benker György 15 kor. Lamzer János 10 kor. Heinrich Sándor 50 kor. Kövér Márton 100 kor. Özv. Temesváry Jakabné 25 kor. Özv. Végh Aurélné 25 kor. Löw Mihály dr. 10 kor. Király Dezsőné 40 kor. Králitz Lajos dr. 100 kor. Szathmáry Iván jegyző 20 kor.**

— **Rejtélyes merénylet a csanádmezei főispán ellen. Budapest: (Táviróda.) Markovics Manó, Csanádmezei főispánja katonai szolgálata megkezdésére az északi harctérre utazott. A főispán egyik városunk vasuti állomásán kiszállott és ott egy ismeretlen ember közelből rálőtt, a bal combján találta. A főispán állapota nem életveszélyes. A tettes elmenekült.**

— **Adományok. A hadbavonultak hátramaradottainak a polgármesteri hivatalban ma adakoztak: Raicu Demeter gyűjtése 50 K. Zádor Imre (ismételten) 10 K. Ékezetek adtak: Kovács Béláné egy arany gyűrű, Bund Emma egy arany gyűrű, Mobil Mariska egy arany gyűrű, Benes L. egy arany brosche, Bund Hus egy arany gyűrű, Szabó Margit egy arany gyűrű, Gracsik Lajosné egy arany gyűrű, özv. Zachariás Gézáné egy arany gyűrű.**

— **Keresk. szakoktatás. Gép- gyors- és helyesírás, könyvetés, irod. munkálatok. Beiratkozás mindennap. Engedélyes. szaktanfolyam. Lázár Vilmos-u. 2. Földes-palota mellett. 5486**

— **Ingyen ruhásbolt. A háboru talajából sok új, dícsérni való emberbaráti intézmény nőtt ki. Egy ilyen kezdte meg ma reggel a szeretet munkáját: az ingyen ruhásbolt, amelyet a hadbavonultak gyermekei számára szerveztek. Lőcs Rezső városi tanácsnok támogatása mellett Kornis Ödönné, Böhler Margit és Ilona kezdték ezt a mindenképpen szükséges és a hidegebb idő beálltával sürgőssé vált munkát. A közönségtől kapott adományokkal, kolmával, új és régi ruhával kezdték meg; Lőcs Rezső házában átengedett bolt helyiséget műhelylyé avatták, amelyben önként jelentkező leányok és asszonyok csinálták a katonák gyermekeinek ruháit. A legszorgalmasabb dolgozó társai voltak a műhelyek: Eiser Dóra, Halmi Margit, Herschan Klótild, Kilyényi Gizzi, Kron Jolán, Mandl Rózi, Scherer Irén, Pap Mici, Schrank Henrikné, a varróintézetek tulajdonosai közül Trebits Margit és Szigetiné/ Bickel Ilona több varróleányt bocsátottak díjtalanul rendelkezésre. Tegnapig százötven gyerek számára való ruha készült el, amelyek kiosztását ma kezdték el. Minden parádé, vagy ünnepies aktus nélkül folyt ez le; az anyák a hatóság igazolványával jelentkeznek, (néhányik öt-hat, sőt nyolc kisgyerekekkel) mire megkapják a ruhákat. Az eddigi készlet jórésze ma el is fogyott. Mintán a szükséglet még igen nagy, készséggel tolmácsoljuk a műhely vezetőinek méltányos kérését: hogy az aradi, varráshoz értő urleányok közül minél többen keressék föl a Salac-utcai boltot és annak nemes misszióját a maguk segítségével, kezének munkájával is támogassák.**

— **Hősi halál. A déli harctéren október 19-én esett el egyik ütközetben a mezőhagyasi állami méneshirtok gazdasági intézője: Sági Dezső tükár, aki mint tartalékos hadnagy vonult be a déli hadszíntéren operáló ezredébe. A rendkívül szimpatikus és nagyműveltségű tükár, akinek egy-két értékes írását az Aradi Közlöny is közölte, maga jelentette be halálát testvérének: Sági János budapesti telekkönyvvezetőnek, aki a napokban a következő levelet kapta a tábori postával:**

— **Kedves Mukim! Hába volt jókíváncsún, szerettemnek imája, az Ur magyárodont belső szolgálatra — e hónap 19-én. Aranyos kisleányodban legyen sok örömeitek és legyen nyugodt életetek. Csókollak mindnyájotokat kihűlni készülő ajkammal. Dezső.**

A levélben a dátum helye kitöltetlen maradt és a tizenkilences számot utólag ideges köz ceruzával írta be. Ugy látszik, a hős tartalékos tiszt minden eshetőségre elkészülve előre megírta levelét, amelybe azután a hősi halált halt tiszt valamegylek bajtársa jegyezte be utóbb a halál napját és küldte el a levelet.

— **Adományok a katonák meleg ruhájára. Resch Ferenc vezérőrnagy, a ki a mi vezérőrnagy, egy nemeslelkű polgár és 50 koronát küldött a katonák meleg ruhájára, dr. Múlek Lajosnéhoz írt levelet következő levél kíséretében:**

— **Mélyen tisztelt Nagyságos Asszonyom! Elcselt bajtársaimnak halottak napjára szánt koszorú díját bitor vagyok Nagyságos Asszonyomnak át küldeni, hogy itt hagyott szereteteiken én is némiképp segísek. Engedje meg Nagyságos Asszonyom, hogy én is, mint katonára, e sok fáradtságért és munkájáért mély hálám és köszönetemet átadjam. Kézait csókolva, legnagyobb tisztelettel Resch vezérőrnagy. A nemes célra különben újabb adakoztak: Kovács Vincéné 10 korona, N. N. Budapestről 20 korona, Resch Ferenc táborozó 50 korona, Zsorgovits Gyula 5 korona, özv. Zachariás Gézáné 2 korona, Szabó Józsefné 5 korona, Szirmay Károlyné 10 korona, Gellényi Ernőné 10 korona, özv. Csillag Lajosné 4 pár örmelégítő, 1 pár lábszárvédő, özv. Mojszis Lajosné Bsebes egy nagy doboz élő virág a hősök sírjára. Az adományokért köszönetet mond dr. Múlek Lajosné.**

— **Köszönetnyilvánítás. A Nők Othona részére szívesek voltak küldeni: Kintzig Gézáné 1 véka diót, N. N. 1 kosár szőlőt, 1 véka diót, 1 káposztáshordót és különféle zöldséget, Ráth Lajosné 6 üveg befőttöt, kelkáposztát, répát, gyökereket, Darányi Jánosné 1 zsák almát, Simon Tamásné 1 ruhaszekrényt, mely adományokért hálás köszönetet mond az elnökség.**

— **Elesett tisztek.** A hivatalos vaszteség kimutatás 39. száma szerint a következő tisztek haltak hősi halált: Andóter Ferenc tart. kadét 75. gy. e. Bruner Erik főhadnagy 75. gy. e. Bulla Miksa százados 75. gy. e. Cseh Alajos dr. kadét 44. gy. e. Flaschner Ottó dr. tartalékos hadnagy 28. gyalogez. Formann Ferenc tart. kadét 30. gy. e. Halla Lajos hadnagy 21. gy. e. Héber János százados 75. gy. e. Jurman Károly százados 16. Landw. gy. e. Justin Hugó főhadnagy 75. gy. e. Kainzmayr Ferenc tart. kadét 75. gy. e. Kankat Román főhadnagy 75. gy. e. Kraicik József tart. zászlós 75. gy. e. Kunitz Frigyes százados 90. gy. e. Münster Ottó százados 16. Landw. gy. e. Piskacek Gusztáv tart. hadnagy 90. gy. e. Piwonka Alfréd lovag zászlós 75. gy. e. Plasek József tart. hadnagy 75. gy. e. Schlarbaum Jenő főhadnagy 32 tüzérezred, Stefan Ferenc főhadnagy 16. Landw. gy. e. Szerinka Antal főhadnagy 5. gy. e. Welden György tart. hadnagy 75. gy. e. Wesener Miksa százados 75. gy. e. Wimmer Egon főhadnagy 28. gy. e. Winter Vilmos tart. hadnagy 30. vadászrezd.

— **Adományok.** Ujabbán a következő pénzdöntvények érkeztek Vasárhelyi Janka, a Vörös Kereszt Egylet elnöknőjéhez: Goldschmidt Sándorné özvegy megváltás 50 korona, Glück Károly 50 korona, özv. Hady Istváné 10 korona, özv. Ludvig Alajosné 40 korona, özv. Kabdebó Kálmáné 10 korona, Csécsi Imre és neje 30 korona, Molitorisz József és neje Szalay Arnold korszorja megváltásaként 20 korona, Pétrár Jánosné 2 korona, Csermői izraelita fiók hitközség 32 korona, dr. Bácskay Béla 100 korona, A Pester Lloyd kiadóhivatalának pénztára 100 korona, Korényi Géza 30 korona, Buberl Ferenc főmolnár Barcs 25 korona, Halottak napjára szánt koszoru megváltására: Ring Géza 50 korona, Walder Gyuláné 10 korona, Kintzig Jánosné 20 korona, ifj. Kristóry Jánosné 10 korona, Prohászka László és neje 50 korona, Burrián Jánosné 20 korona, Jobb Gusztáv 10 korona, Fritz Ferenc 5 korona, Fritz Ernő 5 korona, Fritz Ferencné 5 korona, Fritz Gusztáv 5 korona, Fritz Ödönke 5 korona, Solly Mátyásné 10 korona, Markovits Antalné 10 korona, Wadovszky Gusztáv és neje 10 korona, Szabó Albert Dietrichstein ravatalára szánt koszoru megváltásaként 10 korona, Az aradi nyugdíjas szaktársaság új fehérneműket ajánlott fel.

— **Behívott 37-42 éves népfőlkélok.** Szentesről jelentik: Szentes város katonai ügyosztálya hirdetőnyben hívja fel az 1877., 1876., 1875., 1874., 1873. és 1872. évben született katonailag ki nem képzett népfőlkéloköteleteket, tehát a most 37, 38, 39, 40, 41 és 42 éves népfőlkélokot, hogy a városi katonai ügyosztálynál október hó 29-től bezárólag legkésőbb november 2-ik napjáig, azaz hétfőig a hivatalos órák alatt jelentkezzenek az összejárára leendő főlvétel végett. Jelentkezni kell foglalkozásra, családi és vagyoni viszonyokra való tekintet nélkül minden olyan fenti korosztálybelinek, aki nem volt katoná, vagy ha besoroztatott is, de katonailag nem képezetett ki és aki még e hét folyamán a katonai ügyosztálynál nem jelentkezett. — Hír szerint a behívottakat elsősorban katonai munkák végzésére alkalmazzák.

— **Az aradi Vörös Kereszt köszönete az Izraelita-nőegyletnek.** Az emberszeretnek gyönyörű példáját statuíta az aradi izraelita nőegylet, amely az elmúlt napokban három ezer koronát adományozott az aradi Vörös Kereszt céljaira, hogy az egyesület minél humánusabbá válhasson a sebesült harcsopek ápolásáért. A Vörös kereszt elnöksége az Izraelita-nőegylet vezetőségéhez megleghangos levelet intézett, amelyben megköszönve az adományt, megnyugvással s örömmel állapítja meg, hogy az izraelita-nőegylet felismerte a polgári társadalomra háruló komoly feladatot s anyagi és erkölcsi prejével támogatására sietett a Vörös Kereszt Egyletnek.

— **Pályázati hirdetés.** Az Aradi Izraelita Kihazasító Egylet pályázatot hirdet kihazasítási hozományokra. E hozományokra igényt tarthatnak árva, félárva vagy elszegényedett izraelita leányok, kik kérvényeiket kellőleg felszerelve, legkésőbb november hó 15-éig eljuttatják Kohn S. N. elnökhöz, Batthyány-utca 30.

— **Ötven ágy.** A harcából hazakerült sebesültjeink részére a Tolnai Világlapja 50 felszerelt ágyat ajándékozott, melyet ma honvédelmi minisztérium megleg elismervény ellenében át is vett.

— **Izgatásért elítélt bunyevác gazda.** Szabadkáról jelentik: A szabadkai törvényszék előtt a vádlottak padján gazdag szabadkai bunyevác ült tegnap látás miatt. Amíg dr. Ifkovics Irvandékics Imre ügyvéd és Ifkovics Irvandékics János mérnök a magyar hadseregben küzd a szerb hordák ellen, addig apjuk Ifkovics Irvandékics Ambrus dúsgazdag földbirtokos a borbélyműhelyben hangoztatja, hogy Magyarországhól Szerbiát kellene csinálni. A vádirat szerint Ifkovics Irvandékics Ambrus szeptember 13-án délelőtti betért Fodor István Petőf utcai borbélyműhelyébe és bunyevácül így köszönt:

— Dobro jutro.  
— Jó reggelt, — válaszolta Fodor,  
— Ne beszéljen velem magyarul, én szerb vagyok, — mondotta ingerülten Ifkovics.  
— Én pedig magyar vagyok és Magyarországon élek, én magyarul beszélek.  
— Volt ez már elegendő Magyarországon — felelt Ifkovics — ezután már majd Rácországon lesz ez.

— Mondja, ugy-e maga az apja az Ifkovics mérnöknek és ügyvédnek? — kérde Fodor. Azok most magyar katonák és maga így beszél?

— Elég baj az, hogy magyar katonák — válaszolta Ifkovics — ha maga tudna rácul beszélni, majd megmondanám magának, hogy miért kár, hogy magyarok.

A tárgyaláson a vádlott tagadta a terhéro rótt cselekményt, de a kihallgatott Fodor István, Zóvics András, Szikora József és Gyukits Albert tanuk egyetértelműleg vallották, hogy a felet párbeszéd a borbélyműhelyben elhangzott. A bíróság a vádlottat izgatás büntetésében bűnösnek mondotta ki és egy évi börtönrre ítélte. Az ügyész az ítéletben megnyugodott, a vádlott felebbezett.

— **A Vörös Kereszt varroda a következő kimutatás közlésére kér fel bennünket:** Adományok. Konvalina Ferencné 10 k. Turbucz János sófför 6.30 k. Bartus Ödönne 2 k. Kocsik István gáji gazda 12 k-t adott a katonák meleg felszerelésére, Steinitzer Gézané, N.-Beckerék, egy értékes prémgarnitúrát adott. A Weitzer János utcai elemi leányiskola növendékei 58 drb hősapkát, 25 pár érmelégítőt, 17 drb hasmellegítőt, 12 drb karfelkötőt és 4 doboz tépést, az utlepi elemi leányiskola növendékei pedig szintén nagyon sok hősapkát, érmelégítőt és tépést küldtek a hadbavonultak részére. Különböző kórházakba eddig kiosztottunk: 271 drb lepedőt, 456 drb párnát, 750 drb párnahuzatot, 2300 drb férfi inget, 1855 drb alsónadrágot, 723 pár harisnyát, 580 drb törülközőt, 1144 drb zsebkendőket 998 drb karfelkötőt 584 drb borogató ruhát. A közönség áldozatkészsége nagy, de még mindig nem áll arányban a sebesültek szükségletének nagyságával. Rendkívül sokat kell még a nagylelkű polgároknak adakozniok, hogy a sebesült hősöket úgy láthassuk el, a hogy azt megérdemlik. Ujra és újra appellálni kell a közönség nemese érzésére és újra és újra felhívjuk a jó szívű embereket, hogy juttasson ki-ki tehetsége szerint használt fehérneműket, meleg hőköt, pár fillér pénzbeli adományt a Vöröskereszt varrodába, Zrínyi-utca, Bohus-palota, hogy hősünk minden szükségletének elegendő lehessünk. A nagylelkű adományokért Isten áldását kéri a jólelkű adakozókra. A Vörös Kereszt varroda vezetősége.

— **Főlemez vasúti fekbér.** Az állanvasutak aradi üzletvezetősége értesíti a szállító közönséget, hogy mivel Arad állomáson a megérkező gyorsáru-küldemények elfuvarozása még mindig nem tart lépést az ilyen áruk betutásával és így említett állomás gyorsáru leadási raktárában az árutörődés veszélye fenyeget: ennél fogva a vasúti üzletszabályzat alapján november hó 1-től visszavonásig Arad állomásra érkező, illetőleg már ott levő gyorsáruk után a vasúti árudijszabás I. rész B. szakasz I-XI. fejezet b) 3-A. S. pontjában minden egyéb gyorsáru megállapított 10, illetőleg 20 filléres fekbérléteket 50 fillérré, illetőleg 1 koronára felemelik.

— **Minden ragály veszedelemnél higienikus és diatetikus rendszabályok képezik az egyedüli védelmet;** különösen teljesen kifogástalan ivóvizre ügyelendő. Ily időben a Giesshübli savanyuvíz, mely tiszta gránátszikkából ered, melynek bakteriologiai vizsgálata fényes eredményt szolgáltatott s mely már sok járványnál bevált, elsőrangú óvszert képez. 9331

— **Magánvizsgálatok.** Az aradi polgári fiúiskolákban a karácsonykor tartandó magánvizsgálatokra november hó 16-ig lehet folyamodni. A folyamodványokat a kir. tanfelügyelőséghez kell intézni, de Almási T. Pál igazgatónál kell benyújtani.

— **Uj sörcsarnok és étterem Aradon.** Mojzes Ferenc, a „Pannónia-szálloda” és Lloyd vezetője Aradon az Eötvös-utcában, a Rozsnyagyógyásztár mellett egy teljesen ujonnan és modern kényelemmel berendezett sörcsarnokot és éttermet létesített. Aki izletes étkeket és kiváló hegyaljai borokat jutányos árért akar kapni, az csak Mojzes szakértelemmel vezetett és izlésesen berendezett éttermét fogja felkeresni.

— **Hadbavonultak részére teveszőr sváttor,** mellény, has- és térdmelegítő, hősapka, dr. Ježger tanár féle alsóruha, teveszőrtakaró, hálózsák, harisnyák, valamint az itthon maradottak részére elegáns kalapok, nyakkendők, uri fehérneműek stb. legolcsóbban beszerezhetők „Chic” uri divat üzletben, Arad, Andrassy-tér 15 sz. Pannónia-szállodával szemben. 1931

— **Most olcsón lehet vásárolni!** Az őszi országos vásár alatt rendkívül olcsón lehet beszerezni a Fischeier féle Nagy Aruházban, Arad, Szabadság-tér 12. szám alatt, ahol mindenkor csak a legizlésesebb, legfrissebb és csakis elsőrendű árukból a legnagyobb választék található. Különbösen kalap, fehérnemű, nyakkendő, ernyő, keztyű, harisnya, sétatöb, sapka, kékítástka, erszény, tátek, ajándéktárgy és még ezer más tárgyat a legolcsóbban lehet beszerezni, Arad és vidékének vevőközönsége ne mulassza el ezt a jó alkalmat felhasználni. 1939

## Vidám esetek a komoly háboruból.

(Gyakorlat.) Egyik katona megsebesülten viszi a társát a kötözőálmásra, az uton így szól magában: — Mégis csak jó, ha az embernek valamilyen gyakorlata van. Eppen így vittem mindig hazá békó idején a szomszédomat a kocsmából...

(Szórakozás a csapatüzben.) Egyik tiszt meséli a másiknak:

— Három óra hosszat kellett embereimnek erősragnol tüzben egy nagy heraföldön vesztegelni, anélkül, hogy előre mehetnünk volna.

— Képelem, milyen kollemtelen és unalmas lehetett — mondja a másik.

— Ah dehogya, közben négylovalló löheret kéregeltünk...

(Offenzíva.) Kiváncsi tömeg veszi körbe a háboruból felújába sebesülten hazakerült hosszabb időre szabadságot honvédet.

— Merre járt, ki ellen harcolt, hol sebesült meg — kérdik töbe egymásután.

— Men én biz' bajosan tudom megmondani, hogy merre — mindenféle barangoltam — felül a katona.

— De azt csak tudod, hogy ki volt az ellenség — kérdi a bíró.

— Nem én, sehse láttam, mindig lövész árokban voltam.

— Az árgyémet! Tan meg még azt sem tudod, hogy hol sebesültél meg? Milyen faluba?

— Mian hogyta tudám: Offenzívába...

(Amikor a muszka nem árt.) Nőgafák a sebesülten hazakerülő bakát, megérjen valamit a háboruból, mondja el mit látott, mit tapasztalt?

— Igaz, hogy sok a muszka kérdezik tőle?

— Hát soknak sok, de annál több pusztul el belőle.

— No-no, de több az agyja is — mondja valaki.

— Az se baj, annul többet lehet zsákmányolni.

— De jól tud előzni — jegyzi meg körülállók között egy harmadik.

— Nem tud az treffolni so, mert harcban a mellettem álló bajtársamat vette célba és a butája engem talált...



# KNAPP SÁNDOR

kelmefestő, vegytisztító és fehérnemű gőzmosó Intézete, ARAD. Intézet: MAGYAR-UTCA 26. szám alatt. Felvételi üzlet: WEITZER- és KAZINCZY-UTCA sarkán. (A főpostával szemben.) Vidéki megbízásokat gyorsan és pontosan eszközölök.

Modern ruhafestés legújabb divatsz-  
nekre, minta után. — Ruhatisztítás ve-  
gyileg, száraz úton. — Továbbá csipke-  
és szövet-függöny, szörme, szőnyeg,  
butor-szövet, kőzímunkák, kezyők stb.  
stb. tisztítása és festése. — Több  
évi külföldi gyakorlat. 4679

## SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Przemysl. Psemisznek ejtük ki, mert az rz  
lengyelben s-nek hangzik.

Przemyslénél. Csak nagyon jó verset közlünk,  
azt is ritkán (mert ritkán küldenek).

Egy asszony, aki anya . . . Ahol annyi a  
tennivaló, ahol annyi a segítségre szoruló, mint egy  
ilyen minden képzeletet meghaladó nagy-nagy  
háboruban, ott egyetlen helyes módja lehet a ose-  
lekvésnek, a segítségnek: mindig ott tenni, ott se-  
gíteni, ahol legjobban kell, ahol legjobban tudunk  
és ahol legjobban kötelességünk. Ameddig idehaza,  
ameddig legszűkebben vett otthonunkban: Aradon  
vannak családok, akikre sötétlen és hidegen köze-  
ledik a tél; amíg itt akadnak asszonyok és gyer-  
mekok, akik apátlanok, nyomorral és gonddal küz-  
dők; amíg katonáink vannak, akiknek meleg  
ruháról, egyéb szükségéről gondoskodhatunk;  
amíg sebesültek kerülnek közelünkbe és gyógy-  
lásukat egy és más figyelmességgel melegebbé,  
szébbé tehetjük: addig talán groteszk lenne azért  
kezdeni akciót, hogy a szerb földön maradt árvák-  
kat vegyük gondjainkba. Ha árvákról akarunk gon-  
doskodni, tessék elhinni: találunk közelebb levőket  
is: kozákoktól feldult, szétrombolt máramarosi,  
bukovinai, galiciai falvak árváit. És ezek az árvák,  
akiknek édesapja a hazáért harcolva esett el, akik-  
nek szerencsétlen anyját talán ittas kozákok gyö-  
törték halálra: ezek az árvák ugy-e közelebb van-  
nak érzésünkhöz, mint a katonáinkat orvul gyilkoló  
szerb komitácsei-családok árvái. — Ezek is árvák,  
ártatlanok és rajtuk sajnálkozón, résztvevőn segí-  
teni szép, nemes és emberi, rajtuk segitenünk kell  
is, de majd csak akkor, ha idehaza a mieinken  
már kivétel nélkül segítettünk.

Régi előfizető. A kiadóhivatalhoz küldött  
levelére a következő felvilágosítást adhatjuk: A  
vesztéségi kimutatások, különösen a legénységi  
vesztések listái olyan óriási terjedelműek, hogy  
teljes lehetetlenség a névsort nyomban a hivatalos  
lista megjelenése után teljes egészében közölni.  
Folytatásokban és részletekben közlésnek nincsen  
értelme, mert a veszteséglajstromok most olyan  
gyors egymásutánban jelennek meg, hogy egy-két  
nap alatt hetekre való névsor halmozódik föl és vár  
közlésre. Már pedig a veszteségek kimutatásának csak  
akkor van értelme, ha azt nyomban közölhetik,  
nem pedig hetekkel a megjelenés után. A háborus  
események annyi friss, érdekes, fontos anyagot  
adnak, hogy az Aradi Közlöny rendszeres terjedelmű  
lapjaiban ezt is sokszor nehezen tudjuk elhelyezni  
és igazán nincsen helyünk arra, hogy laplötölék-  
nek most közöljük a szeptember végén kiadott  
17. vagy 19. veszteségkimutatás folytatását, amikor  
már a harminnyolcadik veszteségi lajstrom is  
megjelent. Belátták ezt a nagy bécsi lapok is,  
amelyek kevés kivétellel szintén csak a tisztí vesz-  
teségek közlésére szorítkoznak. Ezeket pedig nyom-  
ban a hivatalos lista kibocsátása után az Aradi  
Közlönyben is olvashatja. — Levelének további  
részére talán szintén lenne válaszuk, ha nem  
burkolódnának a névtelenség kényelmes köpenyébe.

## NEMZETI SZÍNHÁZ.

Vasárnap, 1914. évi november 1-én

Délután fél 4 órakor mérsékelt helyárrakkal:

**A vörös ördögök.**

Nagy operetta a háborus életből, 7 képből.

Este 7/8 órakor rendszeres helyárrakkal:

C) Bérlet.

C) Bérlet.

**Népfelkelők.**

(Rezervisták.)

Kékes bohózat 4 felvonásban.

Kezdete este 7/8 órakor.

Felelős szerkesztő:  
**Rudnyánszky Endre.**

## Uj könyvek.

\* A világháború képes krónikája. A Ré-  
vai Testvérek kiadásában megindult új vállalat-  
nak most jelent meg a negyedik füzet, mely  
folytatólagosan, színes előadásban ismerteti a  
háború történetét. Egy füzet ára 24 fillér. Elő-  
fizetés negyedévre 3 korona. Szerkesztőség és  
kiadóhivatal: Budapest, VIII., Üllői-ut 18.

\* Virágos vonattal a Vörös Keresztig. Ez-  
zel a címmel adta ki Szepessy László, az is-  
mert költő legújabb verseskötetét. A könyv-  
ben harsány dalok és más háborus versek van-  
nak, amelyeket Szepessy lenn a déli határon  
írt, ahol különben meg is sebesült. A csinosan  
kiállított könyv Augusztus főhercegnőnek van  
ajánlva. Ifj. Nagel Ottó budapesti könyvkeres-  
kedése adta ki és egy korona az ára.

\* Dal a tüzipiros virágról. Linnankoski a  
modern finn irodalomnak legnagyobb büszkesége  
és ez a regénye legolvasottabb könyve Suomi-  
nak, ahogy a finnek országukat nevezik . . .  
A tüzipiros virág, melyről Linnankoski énekel,  
a szerelem . . . A földi és az égi szerelem.  
Linnankoski nyelve úgy hat, mintha maga a  
természet nyilatkoznék meg benne. Hogy ennek  
a nyelvnek minden ragyogó szépségét mi  
magyar olvasók is élvezhetjük, az a regény  
fordítójának: Sebestyén Irénnek az érdeme.  
Gyönyörű fordításával hazánkban is örök em-  
léket állított Linnankoskinak. A regény az  
Athenaeum Könyvtár legújabb köteteként jelent  
meg. Borítéklapjának művészi illusztrációját  
Basch Árpád készítette. Ára izléses vászon-  
kötésben 1 korona 90 fillér.

\* Itt van már a „Világháború 1914” 3-ik  
száma is, a mely a sabáci ütközet befejezésével  
kezdődik, majd Montenegró nevetséges helyze-  
tét ismerteti és áttér az oroszokkal folytatott  
harcokra is. A 3-ik füzet is csak úgy, mint az  
1-ső és 2-ik 32 oldal terjedelemben és gyönyörű  
képillusztrációkkal jelent meg, melyek közül  
különösen kiemelendő egy vázlat után a hely-  
színen készült kraszniki csatakép. A mű kap-  
ható minden könyvkereskedésben és Röttig  
Gusztáv és Fia kiadó cégnél Sopron.

## NYILTÉR.\*

### Lakásomat és irodámat

Eötvös-utca 1. (Rozsnyai házból)

### Petőfi-utca 7. sz. alá

(Műzsházba) helyeztem át.

### Obláth Béni.

\* Az ezen rovart alatt közöltékért nem vállalunk  
felelősséget.

Járványoknál  
minden  
ragályos betegségnek  
kipróbált óvintézkedés.  
Mattoni féle  
Giesshübler  
savanyúvíz

## A háboruban

### a katona

### barátja:

az ujság. Innen értesül  
arról, hogy mi hír van  
odahaza? Szinte fel-  
vidül a szíve, amikor  
az otthoni eseménye-  
ket olvassa. Aki har-  
coló hozzátartozójának  
megakarja szerezni ezt  
a barátot, fizessen elő

az

## Aradi Közlöny

re. Előfizetési ára egy  
hónapra 2 K 40 fillér.

A tábori posta részére a pontos címhez  
a név és rang mellett szükséges az ezred,  
a század, az úteg, stb. megjelölése és  
feltétlenül kell a tábori posta száma.

### Opre-féle gőz-

### és kádfürdő

### Tökölly-tér 1. szám.

Minden kényelemmel berendezve,  
szakképzett masször és tyúkszem-  
vágó, a nagybecsült közönség  
rendelkezésére áll.

### Gőzfürdő

férfiak részére reggel 5-től 1-ig,  
nők részére hétfő és péntek dél-  
után 2-től 6-ig.

Gőzfürdő bérletjegy 10 darab  
8 korona.

### Kádfürdő

(kabinfürdő) reggel 5 órától este  
10 óráig nyitva. 5387



## Most jelent meg!

Mátyás Jenő:

## „A moratórium“

című aktuális munkája,

mely Kerpel Izsó könyvkereskedésében egy koronáért kapható.

Az ösezes időközi pótlások ára külön egy korona.

## Hadbavonultak

részére ajánlak a legolcsóbb árak mellett:

1 drb alsólepedő szegve.	2.40
1 drb férfi trico ing I.	2.40
1 drb férfi trico nadrág I.	2.40
1 drb férfi sweater I.	5.-
1 drb férfi haskötő	—80
1 pár férfi sokni vastag	—40
1 pár férfi keztüli vastag	—60
1 drb férfi plastron	1.-
1 pár férfi lábszár védő	3.-
1 pár férfi csukló védő	—50
1 drb férfi törülköző	—50
1 drb férfi zsebkendő	—20
1 drb férfi hópapka	1.20
1 drb férfi ing fehér	1.50
1 drb férfi alsó nadrág	1.50
1 drb férfi színes ing	2.-
1 drb paplan	5.60

továbbá nagy választék vászon, chiffon, asztalnemű, női ruha kelme, barchetek, gyermektrikó és harisnyákban, valamint mindenféle berlinére fej- és posztó nagykendőknél. 5121

## Halpern Miksa

női és férfi divatüzlet Aradon, Szabadság-tér 1. szám.

## Költözőkódok figyelmébe

ajánljuk szakszerű vállalatunkat villany- és gázvilágítás és csengő-szerelésekben.

## Wolfram-égők gyári árban.

Műszaki és Világítási Vállalat  
Hoffmann és Társai  
(Minorita-pa'ote.) 5888

## Hirdetmény.

O cs. és apost. kir. Felsőlegfelsőbb elhatározásával elrendelni méltóztatott, hogy f. évi október hó elsejével a vitézségi éremmel kitüntetett egyének következő havipótlékot kapjanak és pedig:

Az arany vitézségi érem után 80 korona.

Az első osztályú ezüst vitézségi érem után 15 korona.

A második osztályú ezüst vitézségi érem után 7 kor. 50 fill.

A vitézségi éremmel rendelkezők figyelmeztetnek, hogy a pótlék utalványozása iránti kérvényüket, mely az érem adományozási levéllel szerelendő fel és melyen a pontos lakcím is megjelölendő, a tartózkodási helyükhöz legközelebb eső cs. és kir. hadkiegészítő kerületi parancsnoksághoz, a honvédek pedig a m. kir. honvédkiegészítő parancsnoksághoz terjesszék be.

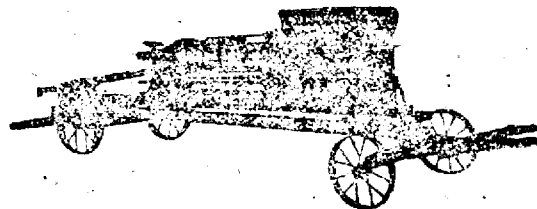
Arad, 1914. október hó 29.

A városi tanács.

## Nagymennyiségű ujságmaculatura olcsón eladó.

## Kovács Soma és Társa, Arad

Mosoni és chicagói gazdasági gépek, motorok, gyári és malomeszközök, szerszámok. — Borszivattyuk, tömlők, kutak.



Eredeti amerikai **SZÉNASAJTÓ** azonnal szállítható.

## Köhögés, rekedtség és elnyálkásodás

ellen megbízható és legjobb hatású szer a

## Tussinal-cukor

Ára 70 fillér.

## Tussinal-tea

Ára 50 fillér.

A mértéktelen dohányzás-szenvedély

legbiztosabb, legegészségesebb és legkellemesebb ellenszere a

## Menthol - cigaretta

1 darabnak az ára, mely hosszu időre elég: 1 korona.

## Cyöngyfehér fogakat

nyerünk a

## Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A szájjüregét, deszficiálja, utóíze igen kellemes. Ára egy porcellán-szalencének 60 fillér.

## Fejkorpát

leggyorsabban megszünteti

az eddig egyedül ilyen szer, a világhírű „Tegerit“ korpakendője.

Ára egy tégelynek 2 korona.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedüli nagy raktára:

## HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Andrásy-tér 22. sz. (Megyeházzal szemben.)

## Női kalap-formák,

diszitelt kalapok, bársony, posztó és velur

## kalapok

nagy választékban.

Atalakítások és kasirozások jutányos áron eszközöltetnek. 5452

## VARGA M.

női kalap gyártása, ARAD,

Fábián- és Deák Feren-utca sarok.

Bérbeadatik a méltóságos báró Bohus Lajos ur bérpalotájában, a Zrinyi-utcában, egy tágas üzlethelyiség galleriával. Értekezhetni alólírott házigondnokkal:

Bódy Bódog.

# Sir- koszoruk

MindszenteK és  
halottak napjára

## müvirág és ércből

nagy választék-  
ban kaphatók

Zimmermann Ignác

Arad, Szabadság-tér 21. sz.

## Veszek

Legmagasabb árban  
aranyat,  
ezüstöt, gyémánt- és bfi-  
liánt ékszeranyagokat

Deutsch Izidor

Ékszerész

Weitzer J.-utca, Minorita-palota  
Telefon 438. szám. 2038

# Zongora-

javítások és  
hangolások,

ugy helyben, mint vidéken  
pontosan eszközöltetnek

4881

Ehrbar Henrik

zongorahangoló

Arad, Erzsébet-kört 34. sz.

# Garai Károly,

vas- és rézbutor készítő  
ARADON,

József főherceg-ut 11. sz.  
Karolina-utca sarok.

Ajánlok: Vas- és rézbutorokat,  
sodrony ágybetéteket, sodrony ko-  
csi-üléseket, gyermekágy és gyer-  
mek-kocsikat, réz-karnisokat, mos-  
dó-asztalokat felszerelve, össze-  
csukható ágyakat és madracokat.  
Szállodai és kávéházi, kórház és  
intézetek berendezését. Elvállalok  
minden e szakmába vágó munká-  
kat a legjutányosabb árak mellett.  
Vidéki megrendeléseket pon-  
tosan eszközölök.

701

Legelőcsőbb, legjobb bevásárlási forrás

## háztartási szükségletek fedezésére.

701

Ajánljuk:

Ajánljuk:

Arc-krémek

Illatszerek

Kőlgyporok

Kölni vizek

Fogporok

Fog-krémek

Fogpaszták

Fogkefék

Szájvizek

Szappanok

Hajvizek

Szoba-illatok

# Vojtek és Weisz

parfumeria és drogueria nagykereskedése

Aradon.

Aradon.

## Jó anyák, gondos szülők

legjobban eselakesznek, ha gyermekeik  
nek átlátszó, kellemes ízű, mindig friss:

Hajós-féle

## Csukamájolajat

adnak; a hűvösebb idő beálltával ennek használata igen fontos.  
Egy üveg utasítással ára 2 korona.

Legjobb fekete v. barna Egy pár perc alatt bármely haját  
vagy bajuszt a legszebb állandó  
fekete színre lehet festeni, anél-  
kül, hogy a színt le lehet mosni,

a „Melogen“. Ara 2 korona.

## Sápkóros leányok, vérszegény asszonyok,

páratlan sikerrel használják a

Ferratol. Vastáplikör. 171

E rendkívül kellemes édes ízű folyadék a legideálisabb erősítő  
szer; orvosilag ajánlva vérszegénység, sápadtság és általános  
gyengeség eseteiben. Ara 1/2 literes üvegnek utasítással 3 kor.

**Szőrvesztő-Depillor.** E kitűnő, a maga nemében párat-  
lan szerrel minden alkalmatlan  
szőrejt arc, nyak vagy karokról stb. minden fájdalom nélkül  
pár perc alatt okvetlen eltávolítható. — Ara utasítással 1 korona.

A fenti szerek ksp-  
hatók a készítőnél Hajós Arpád gyógyszer-  
tárában

ARAD, Andrássy-tér 22. sz.

Alapított 1886. évben az Aradmegyei Közkórház számára.

# Lengyel Gyula,

műlakatos,

épület és vasszerkezeti műhelye

ARAD,

Deák Ferencz-utca 33.

4884

Tanulók felvételnek.

## Ertesítés.

Van szerencsém a nagy te-  
gyasztó közönséget tisztelettel ér-  
tesíteni, hogy a Boczkó-utca 8.  
szám alatt levő

„Vashid“ szállodát

(volt Arany csillag) és vendéglőt  
saját vezetésem alatt

újából megnyitottam.

Főtörökvésem lesz, hogy igen  
tisztelt vendégeimet legizletesebb  
ételekkel és csakis elsőrendű ita-  
lakkal mindenkor legfigyelmeseb-  
ben kiszolgáljam.

Szép tiszta nappali és éjjeli  
szobák már 1 koronától.

Szíves támogatást kérek ki-  
tűnő tisztelettel 8427

Rosenfeld Bernát.

## Kalmár József

villanyszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.

Telefon 242. Telefon 242.

Ajánlja

költözők figyelmébe:  
villanyos világítási berendezéseket,  
villanyos csengő- és telefon be-  
rendezéseket s minden e szak-  
mába vágó munkát. Pontos és  
gyors munka. 481

Raktáron tart:

villanyos csillárokat, villanyos fő-  
zöbedényeket, villanyos vasalókat,  
villanyos hajszűtő vasakat, Wolfram  
lámpákat és mindennemű villa-  
nyos cikkeket.

## Dearling for Gentlemen

világhírű

## Szivarkahüvely

sterilizált antinikotin vattával  
Minden dobozban 120 darab.

## Ujdonság!

Kapható:

ARADON

a különlegességi dohány-  
tözsében. 2171

# Izr. leányinternátus.

Van szerencsénk a m. t. helybeli és vidéki szülőket értesíteni,  
**hogy egy internátussal egybekötött  
 magániskolát nyitottunk,**

ahol elemi- és polgáriiskolás leánykák gondos nevelésben és tanításban részesülnek, itthon, vagy kívánatra — ha az iskolák megnyílnak — bármely iskolába rendes növendékként beírattnak. Ugyiszintén bejáró növendékeket is elfogadunk. — Külön tárgyak: Idegen nyelvek, zongora, festés és művészi kézimunkák. Személyes, vagy levélbeli megkeresésekre készséggel ad felvilágosítást az intézet tulajdonosa

**Stern Ilonka,**

okl. tanítónő

József főherceg-ut 19., I. em.

*Bérbeadatik nagyméltóságú  
 gróf Hunyady Karolyné úrnő  
 Forray-utcai bérpalotájában  
 egy tágas üzlethelyiség, mel-  
 lékhelyiséggel. Értekezhetni  
 alólírott házigondnokkal:*

*Bódy Bódog.*

# Új sörcsarnok és étterem!

Ugy a nagyérdemű közönség, mint ismerőseim szives tudomására adom, hogy Aradon az **Eötvös-utcában a Rozsnyay-gyógytár** mellett egy teljesen ujonnan és minden kényelemmel berendezett

# sörcsarnokot és éttermet

létesítettem, melyet **október 31-én** nyitottam meg. — Főtörökvésem mindenkor az leendő, hogy tisztán kezelt **legjobb minőségű italjaim**, elsőrendű konyhaerők által kiváló gondval készült **hideg és meleg étkelmmel**, melyek pontos kiszolgálás mellett kaphatók, igen tisztelt vendégeim megelégedését mindenkor kiérdemeljem. Naponta frissen csapolt kőbányai „**Fővárosi Mátyás Király sör**“ kizárólag nálam lesz kapható. — **Évi abonánsokat házon kívül is elfogadok jutányos árért.** Társaságoknak külön helyiségek.

Szives pártfogást kér:

**Mojzes Ferenc,**

a „Lloyd“ és „Pannónia szálloda“ volt vezetője.

# Gyümölcs- és rózsafa eladás

az Aradi és csanádi egyesült vasutak apátfalvai faiskolájából.

Oszi beültetésre kiválóan alkalmas 3—4 éves I. rendű szép koronás gyümölcsfák darabonként 70 fillérért, 100 darab 60 koronáért, őszi barackok darabonként 50 fillérért, 100 darab 40 koronáért, 5 éves vadgesztenyefák darabonként 30 fillérért, 2 éves koronával bíró rózsafák darabonként 120 koronáért, 100 darab 100 koronáért eladó.

Az anyagok jóságáért és fajazonosságáért felelősség vállalatik. Kívánatra árjegyzékkel szolgálunk. Megrendelések Acsev. igazgatóság Arad, Faiskola Apátfalva címre, vagy bármely Acsev. állomásfőnökhöz intézendők.



**!! GYENGE FÉRFIAK !!  
 !! ÖREGEK és FIATALOK !!**

kérjenek ezen baj azonnali megszüntetését tárgyaló ismertetést. 40 fillér postabélyeg csatolása mellett. Nem belsőleg beveendő gyógyszer. Cím 2603

**„NOVA MECHANIKA 115.“**

Budapest — Főposta — Flókbérlet 40.

XXXI-ik magyar királyi

# jótekonycélú államsorsjáték.

Ezen pénz-sorsjáték remélhető tiszta jövedelme közhasznú és jótekonycélokra fog fordíthatni. Ezen sorsjátéknak összesen 14835 nyereménye van, melyeknek összes értéke 475.000 koronára rug készpénzben.

**Főnyeremény 200.000 korona készpénzben.**

Továbbá:

1 főnyeremény ...	30.000 kor. készp.	20 nyer. á 200 K	4.000 K készp.
1	20.000	40	150
1	10.000	100	100
1	5.000	200	50
5 nyer. á 1000 K	5.000	2500	20
5	500	12000	10
10	250	14835 nyer. összesen	475.000 K készp.

Huzás visszavonhatatlanul 1914. évi december hó 9-én.

Egy sorsjegy ára 4 korona.

Sorsjegyek az összeg előzetes beküldése mellett a magyar kir. lottójövedéki igazgatóságtól Budapesten (Vámpalota) portamentesen küldetnek, ezenkívül kaphatók valamennyi posta-, adó-, vám- és sóhivatalnál, az összes vasúti állomásokon s a legtöbb, dohánytözsdeben és váltó-üzletben. Játéktervet kívánatra bárkinek ingyen- és bérmentve küld

**A magy. kir. Lottójövedéki igazgatóság.**

Van szerencsénk értesíteni, hogy **HELACIT** elnevezés alatt egy új készítményt hozunk forgalomba, mely a bőrtakát (mitesser) van hivatva gyorsan és sikeresen elmulasztani.

A **HELACIT** különösen ajánlatos zsíros, fényes, izzadó arcbrü egyéneknek, de használhatja bárki is estély, séta stb. előtt.

A **HELACIT**-ből keveset gyapottra vagy rongyra öntünk és azzal arcunkat letöröljük.

Mindenkit meg fog lepni az a csodás hatás, amelyet a **HELACIT** azon percben előidéz. Az arc olyan lesz, mintha valami lehető finomságu harmattal (a gyümölcs hamvához hasonló) volna bevonva.

Atkák pár napi használat után elmúlnak.

**Ára 1 korona.**

# Dr. Földes és Hehs

pipere-szappan- és vegyszeti gyára Aradon.

Kapható:

# Földes Kelemen és Hehs Vilmos

gyógyszertárában.

1224



**Ajánlok**

katona, tábori, deák, sodrony- és kárpított vaságyakat, vasmoszókat, éjjeli szekrényeket, gyermekágyat, és kocsikat, sodrony ágybetéteket, és nyugágyakat, ruganyos és kárpított madracokat, divánokat, afrik és lószőr madracokat, réz és félréz ágyakat, réz mosdók és réz éjjeli szekrényeket. Egész háló szoba, szálloda, kávéház, kórház és intézetek berendezését, ruha állványokat, fa- és széntartókat, lábtörőket, levarott szalmazsákot, kocsik ülészek, rézkarnisok, szoba klozet és bidet, vasútház, egy berakott sparhet, homok hordó mészáros és hentes kis stráfkocsi, és kézi kocsi.

**Garai Károlynál**

József főherceg-ut 11. szám, Karolina-utca sarkán lévő butor üzletben. 5287

**Tüzifa**

bükk I., II., III. és dorong, cser hasáb és dorong kapható vagononkinti vételnél **Körösvölgyi Pál-karaktár Andrassy tér 5. Telefon 651.**

**Költözők figyelmébe!**

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállít 3361

**Koch Dániel**

Arad, Deák Ferenc-utca 42 sz.

**Keresünk**

azonnali belépésre magyarul és németül tudó ügyes

**komptoristát.**

Yost gépiró előnyben részesül. Ajánlatok

**Seidner Bernát és Fia**

Marosborsa

5486  
céghez intézendők.

**Hirdetmény.**

A ménesi körjegyzőségél egy a jegyzői, különösen a közigazgatási teendőkből teljesen jártas

**írnok**

állandó alkalmazást nyer.

Bővebbet alulírott nál

5487 Kovásevits György, körjegyző.

**Védekezés a kolera ellen!**

Hathatós bacillusölő és desinficiáló szer: istálló, szemétdombok és egyéb félreeső helyek részére. — Ara: 1 kgm 60 fillér.

Kapható:

**Wajdits György**

„TURUL”  
gyógyszertárban  
Arad (Karolina-u. és Ferenc-tér sarok.)

Telefon 987.

Telefon 987.

**Aradi kőszén és kokszt forgalmi vállalat.**

Tisztelettel értesítjük a t. fogyasztó közönséget, hogy a téli szükséglet beszerzése céljából ajánlunk

**I-ső rendű Zaberzei dió I. koksztot**  
**I-ső rendű Porosz salon fűtő kőszén**  
**I-ső rendű Vasaló faszenet,**

Raktárunkból **Csernovits Péter-utca 24. szám** alatt átvéve.

Miután nagyobb mennyiség áll rendelkezésünkre. Uradalmakat és kisebb ipartelepeket is kielégítünk addig, a míg a vasúti forgalom helyre áll. Ajánlatosnak tartjuk, ha már most biztosítja téli szükségletét, mert előre láthatólag később nehézségekbe fog ütközni. 501

**Szörme**

béléssel, meleg katona-posztó gyermek-, női- és férfi-cipők már 2 kor. 80 fillértől kezdve, fájós és reumás lábaknak remek viselet. 4957

**Cipő Tőzsde**

Arad, Apolló mozi mellett

**Ovakodjunk a fertőzésektől.**

Az utca pora telve fertőző anyagokkal, a különféle betegségeket okozó csirák minők a tüdővész, a merevgöres, a lépfene, a difteria a hagymáz stb. sporái. A mindennapi érintkezésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket okozó fertőző anyagokat közünkön, orrunk nyákhártyájában haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük. Tudjuk, hogy a betegségek zömét bacteriumok okozzák s hogy az emberi körmök alatt az apró paraziták egész gyűjteménye tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhünk ha kezünket, arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer **Szent Imre szappannal** vagy **Carboform szappannal** megmossuk.

**Szent Imre szappan ára 70 fillér,**  
**a Carboform szappan ára 40 fillér.**

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tanítóknak, tanároknak, iskolák, ovodák, internátusok, hivatalok, kórházak vezetőségének. E szappan olesóságánál fogva lehetővé teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések ellen megóvja. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

**Dr. Földes és Hehs**

pipere szappan és és vegyészeti gyára **ARAD.**

Raktárak létesítése folyamatban.

**Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos**  
gyógyszertára.

A szépségápolás titka a használandó szépség szerek helyes megválasztása! Ime ez az oka miért oly kedvelt

**Rozsnyay Serail arckenőcse**  
**Rozsnyay Serail krémje.**

Mindkettő kipróbált jó hatású készítmény. 1 tégely kenőcs 1 korona 40 fillér. 1 tégely krém 1 korona.

**Szines arcpороk!!!**

Próbadoboz 50 fillér! Kék, zöld, lila, testszin, sárga, barna Színházi vagy este kávéházi világításnál csodás hatású.

Kapható:

1845

**Rozsnyay Mátyás** gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

# Apró hirdetések.

**Miként lehet az apróhirdetést feladni?**

1. A hirdető teljes címének feltüntetésével.
  2. Jelige alatt.
  3. Oly értelemben, hogy a hirdető címét csak a kiadóhivatalban lehet megtudni.
- A legalkalmasabb — amennyiben akadályba nem ütközik — az első mód, mert a címnek a lapban való közlése mellett gyorsabban lehet az ügyet elintézni.
- A cím utáni tudakozódás idővesztéssel jár.

## OKTATÁS.

Engel Keresk. szaktanfolyama. Gépirás. Gyorsírás. Könyvtétel. Keresk. számtan. Helyes- és szépírás. Alapos és gyakorlati kiképzés ügyvédi és keresk. irodák részére. 3-4 havi tanfolyam. Mérsékelt tandíj. Díjtalan állásközvetítés. Beiratkozás mindennap, Lázár Vilmos-u. 2. Földes-palota mellett.

5465

## ALKALMAZÁST KERES.

Avonali belépésre ajánkozik rádába egy jó házból való 4 gimnáziumot végzett fiatalember, ki már hasonló minőségben 8 évig volt alkalmazva. Cím a kiadóhivatalban.

5884

Arva intelligens leány gyermekek mellé ajánkozik, fizetésre nem reflektál. Cím a kiadóhivatalban.

5488

## ALKALMAZÁST NYER.

Egy fiatal vegyeskereskedő segéd felvétetik. Ajánlatok bizonyítványok másolatával, Grósz Mór, Marosborsa intézendők. 5890

Keresünk vidékre vegyeskereskedésünkbe egy tanoncot, ki a magyar és román nyelvet bírja. Cím a kiadóhivatalban.

5484

## Ügyes

fiatal fűszerkereskedő segéd azonnali belépésre kerestetik Pollak József fűszernagykereskedésébe.

5481

## Irodista

1-2 évi gyakorlattal ki a kettős-könyvelésben jártas azonnali belépésre kerestetik. Ajánlatok „Állandó állás” jelige alatt a kiadóhivatalba küldendők.

5479

Fiatall iparos ember helyettes raktárnoki állásra azonnal felvétetik. Cím a kiadóhivatalban.

5478

## Helyi képviselőt,

ki pénzbeszedést és eladást végezne, munkára és vidékére, valamint Borosjenő és vidékére keres a Singer Co varrógép részvénytársaság, Arad.

5487

## LAKÁST KERESNEK.

### Bérelnek

2 butorozott szobát, berendezett konyhával. Ajánlatokat „Ügyvéd 11.” a kiadóhivatalba kérem. 5484

## KIADÓ LAKÁS.

### Kiss Ernő-utca

7a. számú, 4 szobás modern magánház, kerttel azonnal bérbendő, esetleg olcsón eladó 5477

Weitzer János-utca 1. számú (Fehér kutya) házban, egy első emeleti három szoba, fürdőszoba és mellékhelyiségekkel álló utcai lakás 1914. évi november hó 1 től kiadó. Bővebbet Tedeschi Viktor, József főherceg ut 6. 5476

Egy csinosan butorozott különbejáratu utcai szoba kiadó Erney Gyulánál, Csernovics Páter-utca 2. 5190

### 2 szobás

elegánsan butorozott garzon lakás fürdőszoba, villanyvilágítással és gőzfűtéssel, esetleg két személynek november 1-re kiadó. Baithyány-utca 82., Kohn-ház. 5492

### Belvárosához

közel eső Illés-utcai 51a. számú magánház, kert, 3 szoba, konyha és mellékhelyiségekkel, azonnal kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 5488

### Kiadó

Petőfi-utca 10., I. emeleten 2 szobás csinosan butorozott lakás. Bővebbet ugyanott. 5481

### Erzsébet-körút 26.

I. emeleten ujonnan fejtett 6 szobás modern uril lakás azonnal kiadó. 5457

### Kétszobás

modern lakás Nagy Sándor-utca 7. sz., novemberre kiadó. 5478

### 3-4 és 5 szobás lakások

ujjonnan festve, minden hozzátartozó kényelmes mellékhelyiségekkel, irodának is alkalmas, azonnalra kiadó Hasszinger-u. 5. Ugyanott több pince raktárnak kiadó. 8081

### Kiadó lakás.

Legmodernebb berendezéssel egy 5 szobás lakás, mely áll 3 utcai és 2 udvari szobából és a szükséges mellékhelyiségekkel azonnalra kiadó. Értekezhetni Petőfi-utca 10. sz. alatt a házfelügyelőnél.

2005

## VÉTEL ÉS ELADÁS.

Nagy mennyiségű szalonna eladó, Faulhaber András Üszentanna, 698. 5480

### Fürdőház

vízmelegítő kályhát, 10 hektoliteres viztartányt, egy szivó-nyomó kutat keresek megvételre, ajánlatot kérek Merkler Vilmos, Borosjenő. 5150

## Egy automobil

teljesen jókarban, üzemképes új gumikkal jutányos árért eladó. Megtekinthető a tűzoltólaktanyában. 5827

## Veszek

uraktól levett férfiruhát, téli kabátot, városi és utazó bundát a legmagasabb árban. Blsier Ignácz, Szent-Pál-u. 12. 4699

## Modern

hálószoba berendezések jutányos áron eladók. Kápolna-utca 3. sz., ugyanott mindennemű asztalosmunkák jutányosan elkészíttetnek. 5821

## Tisztán készit

csamege méz, különként 1 korona 60 fill.ért kapható Haberégnél Andrássy-tér 6 II. emelet. 5881

## Erdélyi fajalmák

olcsón szerezhető be Karolina-utca 1. a., Ferenc-téri polgári iskola mellett. 5449

## Ápolónők!

és betegségei részére meleg komót szobacipőket óriási választékban már 1 K. 70 fill-től kaphatók Cipő Törszében Apolló mozi mellett. Ugyeljünk a címre. 5161

## Fedales hintó,

hajtókoscs, landauer és szép sima fényezett hálószoba olcsón eladó Róth butorkereskedőnél, Asztalos Sándor-u. 9. 5459

## Burgonya,

kitűnő ízű, kisebb-nagyobb mennyiségben, házhoz szállítva kapható Niederhauser Gyula gazdasága Arad, postafiók 168. 5260

## ÜZLETEK.

### Hal-tér 3. számú

házban üzlethelyiség lakással olcsón kiadó. 5188

## KÜLÖNFÉLE.

### Bevonulók figyelmébe.

Egyenruhákat gyorsan és jutányosan elkészít Braun Miksa egyenruha és férfiszabó üzlete Deák Ferenc-utca 40. szám. 5285

### Bármilyen

bádigos és vízvezeték munkát készit Diamant Jenő Arad, Weitzer János és Kazinczy-utca sarkán. 2991

26046-1914.

## Hirdetmény.

Közhírré tesszük, hogy azon ifjak, akik az 1894. és 1895. években születtek, jelenleg a főgimnázium, főreáliskola vagy azokkal egyenrangú középiskolák utolsó vagy utolsóelőtti évfolyamába vannak beiratkozva és a „feltételes” egyéves önkéntesi kedvezményt elnyerni óhajtják, az erre vonatkozólag kiadott 17189-eink. B-1914. számú honvédelmi ministeri rendelet az aradvárosi katonai ügyosztálynál megtekinthetik.

Arad, 1914. október 30.

A városi tanács.

## Az Aradi Kereskedők Köre Helyeszközlő Osztályának HETI KIMUTATASA

Klein Sándor, igazgató. Képpich Zsigmond, titkár.

Szabó Lipót, irodavezető.

Hivatalos helyiség:

Tabajdy Károly-u. 1. sz. saját ház. Telefon 868. sz.

Hivatalos órák: délelőtt 9-12 óráig és este délután 3-4 óráig.

## Keresünk:

ARADRA:

nagyobb fizet részére fiatal irodistát.

VIDÉKRE:

nagyobb vállalat részére Yostrepen irni tudó comptoiristát, továbbá több fiatal és idősebb vegyes kereskedő segédet.

## Ajánlunk:

a körünk női kereskedelmi szaktanfolyamát sikeresen végzett hallgatóit irodista-nőnek ill. pénztárosnőnek.

Az elhelyezés teljesen díjtalan. Körtagjaink előnyben részesülnek. Vidéki megkeresésekre, csak válaszbélyeg ellenében válaszolunk. 301

## Kincslári uradalmi

# Rózsa burgonya

Nyírségből, métermázsánként és waggontételenként kapható: Asztalos S. utca és Chorin Aron utca sarok (Izr. templom épületében)

Telefon 1025. 5337

Hatóságilag engedélyezett

## Patkány- és egérintés

új eljárás szerint.

Patkány- és egérintéshez ajánlok patkány- és egérintőszert. A XX. század legmegbízhatóbb patkány és egérintőszere, csak patkányt és egeret öl meg, emberre vagy állatra nem veszélyes, tehát mindenütt elhelyezhető.

A patkány- és egérintőszert becsúszási árai:

1 kis adag 2-300 patkány kiirtására 6 K.

1 nagy adag 3-600 patkány kiirtására 12 K.

## „Matteine” vegyszeti laboratórium

Arad, Tabajdy Károly-utca 1. sz.

Telefon 10-45. 8561

## Új és használt

# Iskolakönyvek!

# Írászerek!

# Füzetek!

# Táskák!

nagy választékban kaphatók

# Jámbor Antal

könyv- és papírüzletében

Andrássy-tér 3. (Tabajdy-utcai oldal)

Telefon szám 1022.